

„Brațele părintești...”

50 de ani

de la intrarea în monahism
a Î.P.S. Mitropolit Antonie

În viața fiecărui om există momente deosebite, momente de o vie emoție sufletească și care au menirea de a readuce peste ani și ani în amintire anumite fapte, anumite evenimente care uneori par îngropate în colbul timpului dar care apar apoi peste vremi, strălucitoare și purtătoare de lumină și de har.

Un astfel de eveniment, dacă poate fi numit așa, pentru că el este de nuanță spirituală, este și cel al îmbrăcării în „ingerescul chip” respectiv al călugăriei, pentru cineva care de bunăvoie se predă sau își predă mai binezis, întreaga lui viață lui Hristos și Bisericii Sale.

Dacă pentru cei ce iau parte la un asemenea moment este ceva înălțător și emoționant deopotrivă, ceva ce nu se uită niciodată, cu atât mai mult el are o încărcătură deosebită pentru cel care murind lumii acesteia viază pentru împărăția lui Dumnezeu.

Călugăria este un eveniment spiritual unic și definitiv în viața cuiva care aspiră la desăvârșire fiind considerată „al doilea Botez”, prin care se spală păcatele în baia lacrimilor și a rugăciunii neîntrerupte. Pentru fiecare dintre cei care am trecut prin această rânduială de dăruire totală a vieții noastre către Dumnezeu și către aproapele nostru, ziua călugăriei rămâne un moment veșnic care ne deșteaptă în minte, în inimă și în simțiri dorul nestăvilit după unirea cu Hristos și cu Sfinții Săi prin viața curată, prin nevoițe și prin rugăciune și ne face să trăim aievea clipele pe care le-am trăit atunci când am primit chipul ingeresc al călugăriei.

S-au împlinit în acest an, la 14 septembrie, 50 de ani de la tunderea în monahism a celui ce a fost pe atunci diaconul Leonida Plămădeală, devenit apoi monahul ANTONIE, actualul Mitropolit al Ardealului, un popas de suflet atât pentru Întâi Stătătorul Mitropoliei noastre cât și pentru cei care-l cunosc, îl prețuiesc și îl iubesc.

S-au împlinit deci 50 de ani de atunci de când la mănăstirea domnească de la Prislop, ctitoria domniței Zamfira, într-o zi de înălțarea Sfintei Cruci, unul din cele două hramuri ale mănăstirii, doi tineri teologi cu pregătire serioasă în cele ale teologiei, ambii șefi de promoție, unul la Cluj — e vorba de Leo-

(Continuare în pag. a 2-a)

† VISARION RAȘINĂREANU
Episcop-vicar
Sibiu

○ parabolă despre destinul nostru eshatologic

Ceea ce face ca existența umană să nu cadă în absurd este faptul că în toate acțiunile sale omul tinde și acționează în virtutea unor scopuri anume. Numai așa ne putem justifica pe noi înșine, precum și lumea în care ne este dat să trăim, care prin noi, dobândește ea însăși justificare și sens.

Dar, dacă scopurile pe care le urmărim și în virtutea cărora acționăm s-ar reduce doar la marginile lumii acesteia ar însemna că suntem condamnați la non-sens, și nimic nu probează mai bine acest fapt decât moartea care, dacă ar fi cu adevărat punctul terminus al existenței noastre, atunci noi n-am mai fi decât niște simple fenomene în procesul inconștient al naturii.

Există însă ceva în ființa noastră care ne face să refuzăm o astfel de stare, și care ne împinge în permanență spre un scop, nu doar dincolo de noi înșine, ci și dincolo de marginile existenței, pentru că având conștiința de sine, omul presimte că scopul existenței sale nu se poate limita doar la aici, ci, el este creat să tindă fără încetare spre o altă realitate, superioară sieși, și numai în măsura în care se dorește ajuns în ea se poate considera împlinit.

Ne putem justifica doar atunci când ne raportăm la această realitate de dincolo de noi, și mai ales, în măsura în care ne dorim ajunși în ea. Chiar dacă această realitate transcendentă se dovedește de o factură diferită față de ceea ce suntem, nu se diferențiază la modul absolut de noi, căci atunci ne-ar rămâne inaccesibilă.

În același timp, nu se reduce la a fi doar o simplă existență personală limitată, căci atunci ființa umană nu s-ar mai putea regăsi în ea. Trebuie să fie nu numai de o factură asemănătoare nouă, să aibă deci ceva în comun cu noi, căci numai așa am putea intra în comuniune cu ea, ci, în același timp, să fie și infinită, pentru că doar așa ar putea răspunde și satisface setea noastră de absolut.

Lucrurile acestea le găsim cel mai bine sintetizate în parabola despre Nunta fiului de împărat (Mt. 22, 1-14), care privită din perspectiva celor de mai sus se dovedește a fi o parabolă despre destinul nostru eshatologic, deci despre faptul că omul este o ființă care se poate împlini doar atunci când știe să răspundă și să participe la chemarea infinitului divin.

Spre a putea însă identifica cât mai bine scopul căruia fi suntem hărăziți, spre a putea avea o viziune cât mai limpede despre ceea ce

(Continuare în pag. a 2-a)

Preot NICOLAE STOIA

Legea pentru regimul general al cultelor religioase din țara noastră, în pregătire, pentru aprobarea parlamentului, suscită dezbateri și luări de poziție contradictorii, îndeosebi cu privire la sintagma de Biserică națională, pentru Biserică Ortodoxă Română. Ca și în cazul denumirii Ministerului Educației Naționale, a unor instituții și partide politice, sintagma de Biserică Națională împarte lumea noastră de azi între cei ce cunosc temeiul ei și-i recunosc îndreptățirea de a purta acest titlu binemeritat, și între cei ce, din diferite motive, nepăsare, ignoranță și ceea ce e mai trist, din vechi influențe străine, sunt dușmanii Bisericii și totodată ai neamului nostru.

Problema nu e nouă. A fost dezbătută curând după realizarea unității naționale prin actul istoric de la Alba Iulia anulului 1918, când, în 1923, Constituția țării a acordat Bisericii Ortodoxe Române titlul de Biserică dominantă. Furtunoase dezbateri în parlament și luări de poziții au avut loc. Unii se temeau că acest titlu va acorda Bisericii noastre prerogative și avantaje, prin care se încălca principiul egalei îndreptățiri a cultelor religioase; va crea Bisericii Ortodoxe o situație de suprație față de minorități. Ori, se știe, nu s-a întâmplat așa ceva. Dimpotrivă, guvernele care s-au succedat în primele două decenii, după 1918, s-au întrecut în a acorda Bisericii minoritare din țară drepturi și beneficii pe care nu le-au avut nici în timpul stăpânirii austro-ungare, în timp ce Bisericii majorității credincioșilor români i-a rămas doar titlul răsunător de Biserică dominantă, și atâta tot.

Biserica Ortodoxă Română de la dominantă la națională

Profesorul Silviu Dragomir, unul dintre marile personalități ale poporului român, într-o comunicare rămasă istorică, cu titlul *Nedreptățirea elementului ortodox în Ardeal*, dovedește cu date și cifre oficiale, că prin multe dispoziții și legi de stat, în frunte cu Concordatul cu Vaticanul (1929), s-a creat Bisericii minoritare o situație de „stat în stat”, care știrbea suveranitatea statului român, iar Biserica ortodoxă era pusă într-o vădită stare de inferioritate, în contrazicere flagrantă cu prevederile constituției.

Legea generală a cultelor din martie 1928 a fost un nou prilej de nedreptățire și umilire pentru Biserica ortodoxă. Prezentată de guvernul liberal al lui Vintilă Brătianu, conține multe din prevederile Concordatului, deși nu era încă ratificat. Prin această lege s-a acordat din nou un regim de favoare unei Biserici minoritare în dauna celorlalte culte, îndeosebi a celui ortodox, vorba românului, unii cu folosul, alții cu poșolul. Ea a produs discuții aprinse, mai ales în senat, unde au răsunat cuvintele de foc dar și de demnitate ale ierarhilor și ale unor preoți, între care amintim pe cele ale episcopilor Roman Ciorgariu de la Oradea, Grigorie Comșa de la Arad, consilierului Gheorghe Ciuhandu, și alții. Cea mai puternică impresie a produs clasicul discurs al mitropolitului Nicolae Bălan, din 27 martie 1928, în care protes-

ta împotriva noilor încercări de nedreptățire a Bisericii Ortodoxe. Zadarnic însă, legea a fost aprobată, rămânând în vigoare până în 1948.

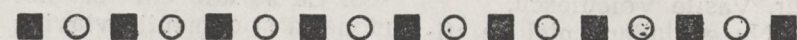
O mare nedreptate s-a făcut Bisericii Ortodoxe Române și prin statificarea forțată a vechilor școli confesionale create și susținute cu mari sacrificii de Biserica, în timp ce cultele minoritare și-au menținut școlile lor, organizate și supravegiate de autoritatea bisericăscă, fiind dotate de statul român. Ce mai rămâne atunci din titlul de Biserică dominantă acordat Bisericii noastre?

A venit apoi războiul al doilea mondial, după care a urmat orânduirea de tristă amintire a statului ateu comunist, cu acțiunea de îngrijire și lichidare treptată a activității tuturor cultelor.

A dat Dumnezeu să vină vremuri mai bune și pentru Biserica noastră, ca și pentru celelalte culte religioase. Ortodoxia n-a reclamat titlul de dominantă față de celelalte culte, deși de bună seamă i se cuvenea, ci doar acela de Biserică națională, adică Biserica celor mai mulți fii ai poporului. Înalț Prea Sfințitul Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului a numit această situație *Un titlu de noblete*, lipsit de orice supradotare materială față de celelalte culte. Se pare că există la unii o greșită înțelegere a termenilor

(Continuare în pag. a 4-a)

Preot prof. dr. GHEORGHE LIȚIU

Sfântul Ierarh Antim Ivireanul

În Biserica noastră ortodoxă, ziua de 27 septembrie este consacrată cinstitei pomeniri a Sf. Ierarh Antim Ivireanul, unul dintre marii mitropoliți ai Țării Românești. Dotat cu mulțime de talente, cum rar se întâlnește, el s-a vădit ca un cărturar luminat, poliglot, traducător și tipăritor de cărți, puternic talent oratoric, artist-xilograf (sculptor în lemn) și pictor. Ca unul dintre aleșii domnitorului Constantin Brâncoveanu, și-a desfășurat cu prisosință însușirile pentru ridicarea religioasă-morală a poporului român. Devotamentul cu care și-a îndeplinit misiunea încredințată, l-a plătit cu prețul scump al vieții sale.

Antim nu era de obârșie român. I s-a dat numele de Ivireanul, după țara în care s-a născut, Iviria, numele grecesc al Georgiei. Prin botez, i s-a dat numele Andrei. A fost luat rob de către Turci și a ajuns în Constantinopol. Nu se cunosc însă împrejurările în care și-a dobândit libertatea. Prin agerimea spiritului său și prin muncă și-a câștigat o frumoasă situație materială. Del Chiaro spunea despre el că „știa să imite orice fel de manufactură, în genul săpăturilor, al desenurilor și broderiilor”. A învățat cu ușurință limbile: turcească, arabă și grecească, precum și meșteșugul tiparului. Unul dintre ierarhii străini de la curtea lui Constantin Brâncoveanu îl va fi cunoscut dinainte pe Andrei și-l va fi recomandat domnitorului, care — în drumul său la Constantinopol — cunoscându-l personal pe Andrei, l-a adus în țară ca tipograf. În 1690, i s-a încredințat să lucreze în Tipografia domnească, alături de Mitrofan. Mitropolitul Țării Românești, Teodosie Veștemeanul, l-a pregătit pe Andrei pentru viața nouă în Hristos. La îndemnul mitropolitului, Andrei s-a călugărit, luând numele de Antim.

Ca bun cunoscător de limbă grecească, la început Antim și-a valorificat meșteșugul tipografic prin tipărirea de cărți grecești, pentru combaterea învățaturii catolice și a rățărilor calvine care primejdiau credința ortodoxă. Prin dărnicia lui Constantin Brâncoveanu, Țara Românească a ajuns să fie focarul din care s-a răspândit lumina, în Orientul elin de sub stăpânire turcească. Cărțile grecești de slujbă bisericăscă, tipărite în Țara Românească, destinate biseri-

(Continuare în pag. a 7-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

Dialogul Teologic Oficial pentru Tineret între Biserica Ortodoxă Română și Biserica Evanghelică din Germania

Ediția a VI-a, Arad 1999

Alternativ în Germania și România se desfășoară anual lucrările Dialogului Teologic Oficial pentru Tineret, manifestare comună a B.O.R. și a Bisericii Evanghelice din Germania. Spre deosebire de Dialogul Teologic la nivel înalt între aceste două Biserici, întâlnirile tinerilor teologi dezbate cu precădere probleme actuale cu caracter practic, fiind axate pe legătura între teologie și pastorație.

În acest an, Facultatea de Teologie Ortodoxă din Arad a găzduit în perioada 27.9.—3.10. lucrările celei de-a VI-a ediții a manifestării menționate. Delegația română a fost compusă din 10 participanți: Pr. prof. Dr. Petre Semen, decanul Facultății de Teologie din Iași; Pr. conf. Dr. Ioan Tulcan, decanul Fa-

cultății de Teologie din Arad; Diac. lector Dr. Mihai Săsăujan și Pr. asist. drd. Dragoș Călin de la aceeași facultate; Pr. conf. Dr. Ioan Chirilă și prep. drd. Marian Andreica de la Facultatea de Teologie din Cluj; Pr. lect. Dr. Constantin Păuleanu de la Facultatea de Teologie din Craiova; iar din partea Facultății de Teologie din Sibiu, Iuliana Streza, absolventă și bibliotecară, Alina Pătru, studentă, anul III și Ciprian Palmes, student, anul I.

Tema dezbaterilor, relevanța Bibliei în viața Bisericii, a fost analizată sub două aspecte: cel al înțelegerii corecte a mesajului

(Continuare în pag. a 4-a)

ALINA PĂTRU,
student teolog, anul III

Nostalgie

Doi oameni se luptă în mine

Unul cu patimi deșerte

Celălalt, venit de departe.

Acesta mă poartă în larg

Mă urcă în vârf de catarg.

Să văd luciul mării cât mai departe

Iar pe cer luna și stelele toate înșirate.

A lor lumină să-mi desfăteze privirea

Cu întreaga-mi ființă, atunci simt fericirea

De acest om n-aș vrea să mă despart niciodată

Dar celălalt într-una îmi fâgăduie răsplătă

Îmi arată și el fericirea de-o clipă,

Și dacă-l ascult mă duce ușor în ispită,

Atunci se naște în mine părerea de rău

Că-n loc să mă înalț către zare, ajung în fund de pârâu

Unde nu aflu nimic bun, ci numai mocirlă

În ființa mea toată nu mai aflu milă

Mă zbat ca musca-n pâna de păianjen

Îl rog pe omul bun, celălalt geamăn,

Să ducem lupta-mpreună, noi amândoi

Să ies la liman, să stea-n mine un om și nu doi.

Pr. ALEXANDRU BURSAȘIU

Prea Cuvioși Părinți și Prea Cuvioase Maici, Pentru noi monahii, darul cel mai bun nu poate fi decât rugăciunea.

Dăruindu-ne în smerenie și cugetare adâncă, preocupați să realizăm calitatea rugăciunii, vom dobândi de vom cere cu credință de la Dumnezeu, precum zice Domnul Iisus: „Cereți și se va da, Bateți și se va deschide, Căutați și veți afla“. Mat. 7, 7.

În acest scop de a dobândi calitatea rugăciunii, ni se mai recomandă să fim uniți. Să ne unim în acest gând toți iubitorii de evlavie creștină. Evlavie fiind o virtute din cele 7 daruri ale Sfântului Duh, care ne unește pe toți fiii evlaviei. De se vor aduna doi sau trei laolaltă și vor cere ceva în Numele Meu, li se va da lor, zice Domnul.

Ne-am propus să organizăm pe plan bisericesc monahal și mirean cercuri culturale religioase în care să promovăm practica rugăciunii inimii, „isihasmul“.

În scopul acesta P.C. Părinți duhovnici (mai vârstnici), propunem ca în jurul fiecărui duhovnic cu mai multă experiență duhovnicească să se formeze un cerc cu nevoițe isihaste, în scopul inițierii în rugăciunea inimii.

Nu venim cu ceva nou, ca și cum ar pleca de la noi, ci e ceva cunoscut la Cuvioșii Părinți Orientali, care au pus bazele acestor nevoițe, pe care le întâlnim și la Cuvioșii Părinți Români. De exemplu:

1. Cuv. Gheorghe de la M-rea Cernica
2. Cuv. Vasile de la Poiana Mărului
3. Cuv. Iosif de la Peștera Vorona
4. Cuv. Teodora de la Sihla
5. Cuv. Paisie de la Neamțu
6. Cuv. Ioan Iacob de la Neamțu
7. Prea Cucernicul Părinte Dumitru Stăniloae

Mulți dintre mireni care au suferit ani grei de temniță comunistă. Un exemplu de trăire mistică poate fi dr. Vasile Voiculescu.

Nu excludem, nici pe tineri în rândul cărora i-am găsit cu această ineditărie.

Mai recent la sfârșitul anului 1945, în M-rea Antim a luat ființă „Rugul Aprins“, alcătuit din monahi și intelectuali distinși (profesori, scriitori, compozitori, pic-

tori, studenți) având ca temă de discuție, îndeosebi isihasmul cu aplicarea practică.

Cercul a fost desființat în 1950, mulți dintre membrii săi au fost condamnați la ani grei de detenție comunistă.

În scopul de a reactiva această practică, mă adresez prea cuvioșilor monahi și prea cuvioaselor maici, care sunt doritori și râvnitori al vieții de evlavie creștină ortodoxă și de practică a rugăciunii inimii, sau vreau să cunoască și să se inițieze în acest exercițiu de rugăciune, trimit un exemplar, ca ghid de îndrumare pentru începători. Aceasta pentru a lua la cunoștință și a trece la aplicarea practică, luând ca bun tot ce e scris în acest ghid. (Fără comentarii, ca să nu greșim). Acest articol a fost publicat în mai multe reviste bisericești. Că ce se întâmplă?

Toți greșim că n-ascultăm de duhovnic. Că de obicei mulți alegă peste dealuri și peste văi, ca să găsească un duhovnic mai iscusit să-i dea un sfat, dar nu ascultă nici de cei mari nici de cei mici.

Un lucru trebuie să știm! Suntem ca o plantă agățătoare. Suntem fragili. Trebuie să avem un tutore. Să avem un duhovnic. Să nu zicem că nu e bun. Că nu-i de aur sau de argint. Fie de fier, fie de lemn, e bun. Numai să nu fie de papură.

1. Motivăm această preocupare de a realiza calitatea rugăciunii.

2. Pentru ca să combatem erorile ce le aduc în practica rugăciunii inimii maestrii magicieni și influențe ale religiilor orientale, budiste, hinduiste, spiritiste, practici yoghine, etc.

3. Ca să informăm pe prea cuvioșii monahi și cuvioasele maici din cuprinsul mănăstirilor noastre, adevărata nevoiță isihastă.

4. Ca să reactivăm practica nevoiței isihaste care ne este recomandată în Regulamentul Monahal, art. 21 (Noul Regulament).

5. Ca să aducem și noi monahii și oamenii evlaviei, mireni tineri și vârstnici o umilă ofrandă de mulțumire Domnului Iisus, Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru la anul jubiliar — mileniul doi — anul mântuirii.

SĂ PUNEM ACCENTUL PE ANUL JUBILIAR MILENIUL DOI.

Serisoare desehisă către Cuvioșii Monahi și Cuvioasele Monahii

„Că luând crucea ai urmat Lui Hristos și lucrând ai învățat să nu se uite la trup căci este trecător“. (Troparul cuv.) „Râvniți darurilor celor mai bune...“ I, 12, 31

În misiunea de a propovădui practica „RUGĂCIUNEA INIMII“ în toată țara, am aprobarea Sfântului Sinod cu nr. 7155/12 nov. 1993 pe care o anexez la prezenta scrisoare, precum și pagina de îndrumare isihastă.

Iar ca Bibliografie citii Filocalia nr. 8 — Prea Cuvioși Români ISIHAȘTI. Aștept răspuns la această comunicare și propuneri, sugestii de la P.C. Voastre. Cu smerită plecăciune,

Cel mai mic între murtori, Părintele MINA DOBZEU

Rugăciunea inimii

Rugăciunea lui Iisus în practica Isihasmului

Motivați de practica falșilor instructori și practicanți ai isihasmului (rugăciunea inimii), influențați de religiile orientale: budistă, hinduistă și practici yoga, venim cu o prezentare a dreptei învățături despre isihasmul ce aparține exclusiv Bisericii Creștine Ortodoxe (Pr. Dr. D. Stăniloae, Ist. Isihasmului).

Practic și pe scurt, pentru începători

Prima condiție: „Impacățte cu aproapele tău...“ Mat. 5, 23—25. Cu privire la loc, e biserica și camera ta. „Tu când te rogi, intră în camera ta și, închizând ușa, roagă-te Tatălui tău, care este în ascuns...“ Mat. 6, 6. În liniște totală. În singurătate. Totodată, se înțelege și interiorizarea în rugăciune care să-și găsească trăire în suflet cu sărguință, în minte cu înțelegere și în inimă cu simțirea afectivă, cum zice Domnul: Împărăția lui Dumnezeu este înăuntrul vostru... Luc. 27, 21. Cum să ne rugăm? Domnul Iisus ne învață: „Așa să vă rugați: „Tatăl nostru“. Deci zicem, la început de rugăciune, Tatăl nostru... Și apoi: „Rugați-vă necincetat“ Sf. Ap. Pavel, I. Tes. 5, 17. Urmează partea tehnică. Luăm poziția în genunchi sau pe un scaun (înălțimea ca la 30 cm) și începem să rostim Rugăciunea lui Iisus (rugăciunea pustnicului) cu

mintea coborând în inimă (deasupra inimii), zisă rar, în ritmul inimii, astfel: Doamne Iisus Hristoase — Fiul lui Dumnezeu — mântuiește-mă pe mine păcăto-

sul. Zisă cu insistență, cu căință și smerenie (căci păcătoși suntem). Concentrați numai la aceste cuvinte ce le zicem cu înțelegere și nu gândim nimic altceva (nici bune, cu atât mai mult la cele rele). În timpul exercițiului de rugăciune, încetează orice mișcare. Nu căuta senzaționalul. Ferește-te de orice vedenii și vise, care vin de la diavolul. Durata exercițiului, pentru începători: 10—15 minute.

Efectul

Ne cultivăm voința. Ne dă tărie sufletească. Se face simțită lucrarea Harului dumnezeiesc, că ne învinge cu putere de sus. 1. Ne despătimim. Adică ne izbăvim de vicii: ură, vrajbă, invidie,

(Continuare în pag. a 6-a)

Cel mai mic între murtori, părintele MINA, de la M-rea Stinții Apostoli Petru și Pavel, Huși

O parabolă despre destinul nostru eshatologic

(Urmare din pag. 1)

suntem chemați să devenim, trebuie să ne clarificăm mai întâi asupra propriei noastre origini, pentru că, o cât mai bună cunoaștere a originii noastre ne va ajuta implicit să ne lămurim asupra adevăratei noastre meniri și, în măsura în care ne vom lămurii asupra acestui fapt vom putea identifica cu mai multă limpezime sensul ultim al ființării noastre.

În temeiul învățaturii revelate, creștinismul afirmă că omul a fost creat „după chipul și asemănarea lui Dumnezeu“ (Fac. 1, 26), ceea ce vrea să spună că viața este un dar de la Dumnezeu care se justifică doar atunci când se păstrează în sensul pentru care a fost oferită. Numai atunci când se privește din această perspectivă se va putea înțelege, datorită faptului că adevărul despre sine nu rezidă în sinele său autonom. Dacă am privi ființa umană doar dintr-o atare perspectivă îngustă, ea ne-ar apare complet lipsită de sens.

Este adevărat că esența omului nu constă în sinele său, și nici în materia din care a fost alcătuit, ci în Arhetipul după a cărui asemănare a fost plasmuit și care se constituie astfel în suportul său ontologic, fără să se confunde însă cu el. Suntem doar forma creată a modelului necreat, care deși se diferențiază de noi, nu ne este întru totul străin, căci finalmente suportul existenței noastre se află în el.

Fiind creat „după chipul și asemănarea lui Dumnezeu“ Cel înfinit, rezultă că omul este chemat, de însăși natura sa cea mai intimă să depășească marginile creației și să devină el însuși infinit. Or, faptul acesta se referă, nu doar la o anumită parte a ființei sale, ci la totalitatea elementelor sale alcătuitoare, de la cele marginale și până la cele mai intime. Nu se poate afirma, de exemplu, că chipul se rezumă doar la partea spirituală, ignorând-o pe cea materială, căci prin aceasta s-ar produce o gravă dezbinare în unitatea sa, ci, împreună cu sufletul, trupul alcătuiește natura umană deplină, iar spre asemănarea cu Dumnezeu omul este chemat să tindă în deplinătatea și integralitatea ființei sale. Cu cât se apropie mai mult de Dumnezeu, cu atât se accentuează mai mult caracterul său unitar, trupul pierzându-și treptat calitatea de aparentă stavilă între om și Dumnezeu, iar „comuniunea cu harul divin nu ucide forțele pasionale ale trupului ci le transfigurează și le sfințește“.

Așadar, ființa umană se vedește a fi prin originea sa și prin scopul pentru care a fost creată, de un caracter infinit, căci dacă spre exemplu, am putea circumscrie natura chipului, iar Arhetipul ar rămâne mai presus și dincolo de orice cuprindere, ne-am afla într-o gravă contradicție, care ar demonstra finalmente caracterul ireal al chipului. Din moment ce Dumnezeu este de necuprins și dincolo de orice încercare de definire, rezultă că și chipul Lui în om este de necuprins „după ființă Dumnezeu este inaccesibil, rămânând mereu transcendent, stimulând mereu întinderea după El. Oricât înaintează însă creatura spre El, ea nu-L poate cuprinde niciodată după ființă, pentru că nu poate deveni niciodată înfinită în act“² Deplinătatea ontologică este o calitate specifică lui Dumnezeu, pe când omul se împlinește și devine înfinit ca existență numai atunci când se păstrează în tensiune către infinitul divin, iar demersul său de a accede spre plinătatea devine astfel, el însuși înfinit, pentru că „numai Dumnezeu este înfinit în act, pe când omul e înfinit în devenire“³

Acesta este și motivul pentru care știința nu poate explica existența umană, pentru că, orice apropiere de taina ei dintr-o perspectivă strict științistă este sortită din capul locului eșecului, el continuând să rămână o etern nedescifrată taină, tocmai datorită faptului că adevărul despre sine se află nu doar dincolo de sine, dar și dincolo de limitele cunoașterii științifice. Operând cu mijloace finite, știința se va găsi mereu descoperită și dezarmată în fața inepuizabilului mister al ființei umane.

Faptul că purtăm chipul lui Dumnezeu în noi nu înseamnă că suntem implicit izbăviți din ghearele tranzitoriului și ale relativității. Chipul indică faptul că suntem creați pentru a crește spre un scop anume, la care putem accede numai atunci când ne păstrăm în sensul lui. În ultimă instanță, noi suntem cei care decidem spre ce anume dorim să mergem, și avem inclusiv libertatea de a refuza să mergem spre acest scop. Suntem creați de Dumnezeu spre a deveni cât mai asemenea cu El, dar ne împlinim doar atunci când ne păstrăm și acționăm în sensul acestei orientări. Suntem creați de Dumnezeu, dar într-o anumită măsură și noi ne creăm. Ne croim destinul în măsura în care ne păstrăm în sensul pentru care am fost creați „când tu voiești, numai atunci voiești și Dumnezeu, căci El ne dă și bunăvoința pentru lucru și energia în același timp. Când noi voim, atunci și El va spori voința noastră și ne însuflă în a face binele“ (Sf. Ioan Gură de Aur).

Chipul lui Dumnezeu este ceea ce conferă sens și justificare existenței noastre, dar numai atunci când ne păstrăm în tensiune spre Modelul originar. Pe de altă parte, din moment ce Arhetipul este de necuprins, rezultă că și efortul uman de a accede spre El devine înfinit „a fi asemenea cu Dumnezeu stă în a nu afla niciodată o săturare a dorinței de a-L afla, pentru că niciodată dorința celui ce urcă nu se oprește la cele cunoscute, ci sufletul urcă printr-o altă dorire mai mare spre alta mai sus, într-o urcare necontenită, înaintând pururea prin cele și mai înalte, spre Cel nehotărnicit“⁴

Înaintarea în asemănarea cu Dumnezeu nu se curmă însă odată cu încheierea vieții pământești, ci ea se prelungeste în intimitatea de atunci, păstrându-și prin aceasta caracterul înfinit „după viața aceasta noi vom înceta să mai lucrăm virtuțile, dar nu vom înceta a simți în noi dumnezeirea după har, ca o răsplătită pentru ele, căci lucrarea îndumnezeitoare în noi, fiind mai presus de fire, e fără hotar“ (Sf. Maxim Mărturisitorul).

Că suntem ființe libere și ține în exclusivitate de noi teul în care știm să ne decidem destinul, rezultă din faptul că cei amintiți în parabolă, care au refuzat chemarea la nuntă, au acționat în deplină cunoștință de cauză, prin alegerea făcută s-au exclus ei înșiși de la mântuire.

Dacă în privința acestora lucrurile ne sunt clare, ne vine mai anevoie să înțelegem din ce cauză, cel care a primit invitația, dându-i curs, a fost totuși atât de aspru pedepsit, am îndrăzni să spunem că a fost chiar mai sever sancționat decât ceilalți „legați-l de picioare și de mâini și aruncați-l în întunericul cel mai din afară. Acolo va fi plângerea și scârșnirea dinților“ (Mt. 22, 13).

Dincolo de aparentul aspect paradoxal al situației, lucrurile sunt cât se poate de clare. Faptul că a îndrăznit să se prezinte în fața Împăratului „fără haina de nuntă“ vine să demonstreze că mântuirea este o lucrare în care omul trebuie să se angajeze total. Simplul fapt că recunoști existența lui Dumnezeu, ba chiar mergi până acolo încât îi accepți poruncile, nu înseamnă că prin aceasta ești îndreptățit la mântuire. Cine crede sau procedează așa cade în duplicitate, amăgindu-se că-L va putea minți pe Dumnezeu, iar răsplata îi va fi pe măsură „partea tuturor celor mincioși este iezerul care arde, cu foc și cu picioasă, care este moartea a doua“ (Apoc. 21, 8).

În fața Împăratului, la nunta Fiului Său, nu se poate merge decât înveșmântat în haină de nuntă care sunt „faptele cele drepte ale sfinților“ (Apoc. 19, 8), fără de care nimeni nu se va putea apropia de Cel neapropiat.

Bibliografie:

- 1 L. Uspenski, „Teologia icoanei“, p. 156.
- 2 Sf. Grigore de Nyssa, „Comentar la Cântarea cântărilor“, în Scrieri, vol. I, pp. 201.
- 3 Idem, p. 202.
- 4 Idem, p. 94.

„Brațele părintești...“

(Urmare din pag. 1)

nida Plămădeală, și celălalt — Stelian Manolache — la București, au primit prin mână și prin rugăciunile părintelui Arsenie Boca, îngerescul chip al călugăriei.

După o ucenicie la acest mare dascăl al spiritualității monahale românești, care a fost părintele Arsenie Boca, mai ales pe timpul vacanțelor, ideea de a deveni monah a tânărului Leonida s-a conturat pe deplin în mintea sa, în așa fel încât în anul 1949, deși era urmărit de Securitate, fiind condamnat în lipsă la 7 ani de închisoare, a fost tuns în monahism la mănăstirea Prislop din jud. Hunedoara, bineînțeles cu sprijinul părintelui Arsenie.

În iulie 1949, tot cu ajutorul părintelui Arsenie, a fost hirotonit diacon celib de către episcopul Andrei Mager al Aradului, un om cu viață sfântă.

La 14 septembrie, în același an, atât tânărul diacon Leonida cât și prietenul său preotul Stelian Manolache au fost călugăriți de părintele Arsenie, unul primind numele de călugărie de **Antonie**, iar celălalt de **Dometie**.

Ierodiaconul Antonie a avut ca naș de călugărie pe părintele Agaton, pe numele lui de mirean Sandu Tudor — celebrul publicist ro-

mân — care va muri ca un adevărat martir mai apoi în temnița comunistă din Aiud, iar ieromonahul Dometie pe părintele Serafim Popescu, ajuns apoi vestit stareț la Mănăstirea Sâmbăta de Sus.

Ierodiaconul Antonie Plămădeală a rămas la mănăstirea Prislop împreună cu părintele Arsenie Boca până în ianuarie 1950, când anunțat fiind că este căutat de Securitate a fost nevoit să se refugieze la București mai întâi, apoi la Săliștea Sibiului până la arestarea și condamnarea din nou.

Crucea călugăriei pe care a primit-o atunci la 14 septembrie, într-o zi simbolică închinată suferinței — Ziua Crucii — și-a purtat-o apoi monahul Antonie cu răbdare și cu demnitate pe parcursul anilor de temniță dar și după ieșirea din închisoare prin toate umilințele prin care a trecut până ce a fost recuperat din nou de către patriarhul Justinian pentru Biserica și repus în cler.

Aducându-ne aminte de evenimentul de acum 50 de ani, îi mulțumim lui Dumnezeu pentru toate darurile pe care le-a revărsat asupra arhipăstorului nostru și în același timp ne rugăm ca „brațele părintești“ care l-au primit atunci, să-l ocrotească și să-l sprijine și astăzi întru slava lui Dumnezeu și a Sfinței noastre Biserici strămoșești.

Primul oftalmolog român din Transilvania: Ioan Piuaru-Molnar

Între marii apărători ai Ortodoxiei ardelenne din deceniul al șaselea al sec. XVIII, un loc aparte ocupă preotul Ioan Piuaru din Sadu, lângă Sibiu, intrat în istorie și sub numele de „papa Tunsu”. După ce a învățat carte la mănăstirea Cozia, așa cum făceau și alți copii din Ardeal, mai cu seamă cei din jurul Sibiului, a fost hirotonit preot de mitropolitul Filaret al Țării Românești (1753-1760). După o slujire de abia doi ani în satul natal, a fost arestat din dispoziția lui Petru Pavel Aron, episcopul unit de la Blaj, tuns de plete și de barbă în piața Sibiului, împreună cu alți preoți ortodocși, de unde i-a rămas și numele de „papa Tunsu”. Cu toate acestea, el nu s-a descurajat, ci dimpotrivă, în primăvara anului 1759, convocă la Sadu un „sinod” (adunare), la care au participat reprezentanți ai satelor din jurul Sibiului. A urmat o nouă adunare la Petrila, pe Câmpia Transilvaniei (azi în județul Mureș), cu peste 300 de participanți, în care s-a pus din nou în discuție problema libertății religioase în Transilvania și s-a redactat un memoriu către împărăteasa Maria Tereza. În anul 1760 și-a continuat acțiunile de consolidare a Ortodoxiei în satele din Câmpia Transilvaniei și din părțile Clujului, convocând adunări și rostind cuvântări în fața credincioșilor. Deci acțiunile lui se petreceau în același timp cu binecunoscuta răscoală condusă de ieromonahul Sofronie de la Cioara. Dar spre sfârșitul lunii iulie, a fost arestat în satul Pogăceaua de către doi protopopi uniți, însoțiți de vreo alți 20 de preoți și tot atâția husari. În **Istoria bisericească a românilor** a lui Petru Maior, sunt prezentate amănunte interesante cu privire la arestarea lui, suferințele îndurate din partea uniților, întemnițarea la Târgu Mureș timp de o săptămână, după care a fost trimis la Viena legat la mâini și la picioare și escortat de o sută de soldați (!), cu opriri la Cluj, Oradea, Debrețin, Buda și Győr. La Viena a fost anchetat de o comisie specială, dar spre surprinderea lui, a fost achitat și eliberat. În schimb, a fost obligat să trimită o scrisoare tovarășilor lui de luptă de acasă, cu data de 16 septembrie 1760, prin care îi sfătuia să trăiască în pace cu uniții și să le restituie bisericile. Scrisoarea a ajuns la Sadu abia în februarie 1761, când soția sa Patrasia, precum și părinții săi Ioan și Dobra, îi trimiteau o duioasă scrisoare, în care zugrăveau trista situație a celor de acasă. Deși liber, totuși, autoritățile nu i-au mai permis să se reîntoarcă în Sadu, ci s-a stabilit la Sânicolaul Mare, în Banat, unde a părăsit până la moarte, în 1782.

Acest preot, Ioan, supranumit și „papa Tunsu”, cu soția sa Patrasia, originară tot din Sadu, au avut doi copii: Petru, care i-a urmat în preoție, și Ioan, care va deveni cunoscutul cărturar și medic oftalmolog Ioan Piuaru-Molnar. Viața și activitatea acestuia se încadrează în cunoscutul curent social-politic și cultural cunoscut sub denumirea de iluminism, care susținea continuitatea poporului român în Transilvania și milita pentru obținerea de drepturi social-politice pe seama românilor.

S-a născut în 1749 în Sadu, locul de naștere al episcopului Inochentie Micu și al cărturarului Samuil Micu. Și-a făcut studiile gimnaziale la Sibiu și Cluj, pentru a le continua apoi la Viena. Probabil că la Cluj i-a fost schimbat și numele, din Piuaru în Molnar. La Viena, unde a stat aproape zece ani, a învățat la perfecție limba germană și a studiat medicina (chirurgia). Aici exista pe atunci una din cele mai bune facultăți de medicină. A obținut titlul de „magister chirurgiae”, în deceniul al șaptelea din secolul XVIII. Se crede că a fost elevul renumitului profesor Franz Joseph Jans (1719-1797), chirurg și oculist, care făcea și cursurile de specializare în oftalmologie.

După terminarea studiilor superioare, a fost numit medic la Regimentul grăniceresc din Banat, cu sediul la Caransebeș. Astfel, el a fost primul medic român din Transilvania și Banat. Dintr-un raport al său, din 1782, aflăm că pe lângă atribuțiile de medic, a lucrat și ca institutor la una din școlile elementare pentru copiii grănicerilor. Nu știm însă cât timp a funcționat ca medic și, paralel, ca institutor în Banat.

În 1777 a fost numit oculist oficial al Marelui Principat al Transilvaniei, cu sediul la Sibiu, unde își avea reședința și guvernatorul Principatului, baronul Samuel Brukenthal. Ioan Piuaru-Molnar și-a îndeplinit cu conștiinciozitate această misiune, lucru ce reiese din unele roapoarte ale autorităților austriece din acea vreme. Ca oftalmolog și chirurg era solicitat atât de oameni simpli — cărora le da consultații ori le făcea operații gratuit — cât și de păturile burgheze și aristocratice din Transilvania. A făcut unele operații de ochi chiar și în afara Transilvaniei, la Viena, în Țara Românească și în Moldova.

La 5 octombrie 1783, s-a căsătorit cu o săsoaică văduvă, Ana Regina, născută Sebastian. A avut un fiu, Iosif, care va ajunge ofițer la Viena, și o fiică, Ioana Regina, moartă la vârsta de un an.

În anul 1784, guvernatorul Samuel Brukenthal i-a încredințat misiunea dificilă de a contribui la potolirea mișcării țărănești din Munții Apuseni, purtând discuții cu Crișan și izbutind să obțină un armistițiu de 15 zile.

Datorită reputației de medic, precum și ca o recunoaștere a pregătirii și a meritelor sale, i s-a deschis apoi calea spre învățământul medical. La 31 ianuarie 1791 a fost numit profesor la Academia de Medicină din Cluj, ca titular al catedrei de oftalmologie, prima în Transilvania, căci până atunci boile de ochi se studiau numai la Viena. La Cluj se înființase, încă din anul 1775, prima școală medicală din Transilvania, sub numele de „Lyceum medico-chirurgicum”. Piuaru a fost cel dintâi medic român, care a deținut o catedră la o școală medicală superioară. El și-a ocupat catedra abia la sfârșitul anului 1791, rostind o lecție inaugurală în limba latină, care s-a tipărit apoi în 1793, tot la Cluj, sub titlul: **Paracnesis ad auditores chyrurgiae in Lyceo Regio Academico Claudiopolitano, habita a Joanne Molnar de Müllersheim de morbis et medicina oculorum professore publico quum primum sua collegia ordiretur Anno 1791 mense novembri** (Sfătuire rostită în fața ascultătorilor chirurgiei în Liceul regal academic clujean, de Ioan Molnar de Müllersheim, profesor public al bolilor și vindecării ochilor, când și-a deschis mai întâi cursurile în anul 1791, luna noiembrie).

Aceasta este prima lucrare științifică scrisă de un român în domeniul medicinei. El arăta aici importanța și necesitatea oftalmologiei. Își exprima apoi recunoștința față de împăratul Leopold II care a instituit la Cluj o catedră de oftalmologie, asigurând pe auditori că le va împărtăși în mod sincer cunoștințele dobândite din cărțile celor mai vestiți medici, precum și din propria experiență de mulți ani. La 21 martie 1792, împăratul Leopold II (1790-1792) i-a acordat — la cererea sa — titlul de nobil „de Müllersheim”, așa cum am văzut că semnase și pe foaia de titlu a lecției sale inaugurale.

Pe lângă activitatea de medic și profesor de oftalmologie, Ioan Piuaru Molnar a manifestat un interes deosebit și pentru alte domenii de viață românească. El a îmbrățișat cu egală pasiune atât problemele medicale cât și pe cele economice, didactice, lingvistice, politice și istorice, fiind alături de Samuil Micu, Gheorghe Șincai și Petru Maior, unul din marii iluminiști ai Transilvaniei.

A pus bazele unei literaturi economice, publicând o lucrare pentru nevoile țărănimii: **Economia stupilor** (Viena, 1785, 188 p. + 10 file), dedicată guvernatorului Samuel Brukenthal. În 1808 publică o a doua ediție a acestei scrieri, cu titlul **Povățuire către sporirea stupilor**. Tot ca o preocupare economică a sa trebuie să considerăm și înființarea unei fabrici de lână în Sadu.

De numele său se leagă și prima încercare de tipărire a unui ziar în limba română, tot cu scopul de a veni în sprijinul țărănimii românești din Transilvania. Astfel, în 1789 înaintea unui memoriu împăratului Iosif II, în vederea obținerii unei autorizații de tipărire a unui ziar, care urma să se numească **Foaie română pentru econom**. A făcut încercări și în anii următori ca să obțină autorizația, dar fără nici un rezultat.

A avut și frumoase preocupări pedagogice. În 1782 a înaintat guvernului un memoriu prin care cerea să fie sporit numărul școlilor primare românești și, în același timp, înmulțirea cadrelor didactice, precum și numirea unui director al școlilor, pentru supravegherea și îndrumarea lor.

A avut, de asemenea, preocupări lingvistice. De pildă, în 1788, a publicat la Viena o gramatică intitulată **Deutsch-Walachische Sprachlehre**, cu peste 500 de pagini. Arăta aici necesitatea cunoașterii limbii române de către toți locuitorii Transilvaniei, Bucovinei și Banatului, aceasta fiind limba vorbită de majoritatea populației de acolo. Alte ediții ale Gramaticii au mai apărut în anii 1810 și 1823 la Sibiu, în tipografia lui Martin Hochmeister.

În 1798 a publicat la Buda **Retorica, adică învățătura și întocmirea frumoasei cuvântări, acum întâiu izvodită pe limba românească. Împodobită și întemeiată cu pildele vechilor filosofi și dascăli bisericești**... (296 p., o ediție critică a publicat Aurel Sasu, la Cluj-Napoca, 1976, 176 p.). În prefața, scrisă la Sibiu, Piuaru-Molnar spunea că prin aceasta

(Continuare în pag. a 5-a)

Pr. prof. Dr. MIRCEA PĂCURARIU

Duhovnicia — provocarea sfârșitului de mileniu

În această lume cel puțin bizară, în care valorile sunt estompate prin mediocritatea noastră, un rol determinant îi revine Bisericii ca împărtășire a existenței treimice, ca taină a Celui înviat și ca loc al unei cincizecimi neîncetate. (O. Clement)

De această întreită chemare a Bisericii trebuie să fie conștienți în primul rând slujitorii ei dacă acceptă drept model „chipul jertfei lui Hristos” spre care sunt datorii să urce prin „asemănare”.

Relația dintre „chip” și „asemănare” poate fi regândită ca relația dintre Hristos și Biserica înțelegând că asumarea chipului lui Hristos ține de devenirea noastră într-o „asemănare” prin lucrarea harică a Bisericii în mijlocul căreia creștinul învață alfabetul credinței.

De aceea legătura dintre credincios (ucenic) — Biserica, duhovnic — Biserica și ucenic — duhovnic va fi necesar să fie una ce are la bază duhul rugăciunii pentru că duhovnicia nu e altceva decât Duh și „Duh este Dumnezeu”, ea nu e psihologie, nu e viață trupească, nu este etică sau maniere (vezi pr. Rafael Noica). Starea noastră de duhovnicie e o stare activă într-un interior sufletesc cercetat adânc de puterea harică a duhovnicului. Această stare este deopotrivă dinamică dacă puterea duhovnicului devine veghetoare în timp. Episodul „Pescuirii minunate” ne edifică mai mult asupra kerigmei mesianice: „Mână la adânc și lăsați în jos mrejele voastre ca să pescuiți” (Lc. 5, 4).

„Adâncirea” este înainte de toate exercițiu în credința lucrătoare în iubire prin fapte. Am putea spune că e asceză pentru că aprofundează capacitatea launtrică a credinciosului de „a fi” în Dumnezeu prin faptele credinței. Nu putem vorbi de o credință fără fapte căci ea ar fi atunci iluzie și nici de fapte fără credință pentru că ele ar fi idolatrie. (vezi cartea episcopului de Nafpaktos — O noapte în pustia Sfântului Munte).

Scopul vieții creștinului este îndumnezeirea și ea se poate realiza prin participare la „viața lui Dumnezeu” căci suntem chemați „să fim părtași dumnezeieștii firi”. Pentru această lucrare avem nevoie de aportul necondiționat al duhovniciei.

Dacă duhovnicia e Duh și „Duh este Dumnezeu” înseamnă că relația noastră cu duhovnicul stă sub binecuvântarea harică a lui Dumnezeu care ne veghează „începuturile și sfârșiturile” și ne dă un sens vieții noastre atât de ruptă, de cele mai multe ori, de lucrarea divinului.

Întâlnirea cu duhovnicul este acea „venire în fire” din Pilda Fiului Risipitor, este răspunsul nostru la chemarea plină de iubire a Tatălui ceresc: „Fiți voi desăvârșiți, precum Tatăl nostru cel ceresc desăvârșit este” (Mt. 5, 48).

Dar pentru a putea împlini cum se cuvine această chemare avem nevoie, mai ales ca duhovnici, de rugăciune neîncetată. Părintele Rafael Noica a dezvoltat frumos această idee la una din conferințele ASCOR-ului: „Rugăciunea noastră ca duhovnici trebuie să fie în general o rugăciune zilnică, poate o stare de rugăciune în toată clipa ca Dumnezeu să ne dea cuvânt. Nu

eu vă spun cuvânt în chipul și asemănarea mea, ci — Doamne, dă-mi măcar din greșeală să spun ce trebuie pentru sufletul care vine la mine. Acesta este rolul pe care trebuie să ni-l însușim, să putem da celui care vine la noi cuvânt care se naște în inima noastră din rugăciune. Căci lucrarea aceasta „a Duhului” se împlinește prin rugăciune neîncetată.

Căutând „cuvânt de la Dumnezeu” duhovnicul se smereste pe sine în fața ucenicului, își anulează propriul „eu” ca Dumnezeu să-i pună în inimă cuvântul cel mai potrivit pentru ucenic, chiar dacă acest cuvânt îl înțelege sau nu. Lucrarea duhovnicului este o lucrare harică și responsabilă în măsura în care e asumată deplin. Pentru această asumare e nevoie în primul rând de conștientizare. Ca duhovnic nu ai dreptul să te gândești că „și eu sunt om” ci să-ți asumi lucrarea duhovnicului care te alege din lume și te dăruiește lumii nu doar ca exemplu ci și ca mărturisitor al Evangheliei lui Hristos.

Sfântul Siluan se întreba la vremea sa: „De ce sunt atât de puțini duhovnici buni?” Și tot el răspundea: „Fiindcă nu sunt ucenici buni”.

Această relație duhovnic-ucenic are la bază sinergia, măsura în care se răspunde chemării sau mai simplu spus: chemare-răspuns. Con-

diția relației este voința nu numai de partea ucenicului ci și din partea duhovnicului, la care se adaugă răbdarea și stăruința.

Dacă eu nu voiesc să mă măntuiesc, dacă nu încerc să mă conving de acest lucru, atunci nimeni nu poate voi pentru mine dar mă poate convinge cuvântul preotului dacă îi simt „vibrația”. De aceea e esențial pentru un duhovnic să fie pregătit și intelectual (vezi A. Plămădeală: „Preotul în Biserică, în lume și acasă — ciclul de conferințe”).

Partea duhovnicului — spune pr. Rafael Noica — este să-i pregătească pe ucenici să vină cu rugăciune la el. Duhovnicul trebuie și el să-i întâmpine cu rugăciune, ca Dumnezeu să lucreze în acele inimi prin inima lui, în virtutea hirotoniei și a hirotesiei sale și în virtutea căutării și rugăciunii ucenicilor. De aceea poate primul lucru pe care trebuie să-l reinvățăm — duhovnici și ucenici, este rugăciunea.

Duhovnicia ca provocare a sfârșitului de mileniu se adâncește în taina rugăciunii ce aduce cu ea tăcere, smerenie și lacrimi. Atunci când vom ști să avem lacrimi în tăcerea smereniei, taina rugăciunii ne va însufla duhovnicește și vom putea înțelege — duhovnic și ucenic — devenirea întru ființă.

Pr. drd. Cristian MUNTEAN

Puterea rugăciunii

Vizionând la televizor un film serial, într-un episod, personajul principal, o femeie — ce interpretează rolul unei călugărițe — ajunge într-o situație cumplită de grea, fără posibilitatea de a-și trăi o viață normală.

Crescută și trăită, încă din fragedă copilărie, într-o mănăstire de maici, călugărița și-a adus aminte ce i s-a spus de învățătoarele maici că, singură puterea nemărginită a lui Dumnezeu și a Fiului Său Iisus Hristos, o poate ajuta să învingă greutățile și necazurile ce i se ivesc în viață.

Drept aceea, acoperindu-și fața cu palmele și rezemându-și capul pe masă — singurul mobilier aflat în încăperea în care au închis-o dușmanii — ingenunchiată, în șoaptă a început a se ruga Părintelui Ceresc, rostind rugăciunea: Tatăl nostru, Care ești în ceruri... Datorită rugăciunii ei către Atotputernicul și credinței ei nestrămutate că Dumnezeu o va ajuta, călugărița a reușit a învinge necazurile la care era supusă, refăcându-și viața normală.

Episodul ce l-am descris, mi-a răscolit bagajul de amintiri din război, aducându-mi aminte că într-o acțiune de luptă la care am participat pe frontul din Rusia, am trăit aproape un asemenea eveniment cu al călugăriței din film.

După 58 de ani, îl descriu așa cum mi-l amintesc:

Pe frontul rusesc, Reg. 90 Inf. din Sibiu a plecat la mijlocul lunii septembrie 1941. Batalionul 3, compania 9-a din care făceam parte în calitate de comandant de pluton, a debarcat din tren într-o gară dintr-un sat de pe malul drept al Nistrului, iar de aici, fără odihnă, după o zi și o noapte de marș neîntrerupt, am schimbat o

(Continuare în pag. a 5-a)

I. STOICA,
— inv. răzb. —

Asociațiunea Transilvană pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român — ASTRA — și-a început activitatea (1861), într-o epocă de adânci transformări social-economice în spațiul locuit de români. Pe de o parte se începuse lichidarea regimului feudal-agrar și a breslelor orășenești, iar pe de altă parte se inaugurasă producția de fabrică și se intensifică schimbul, atât pe plan intern cât și internațional.

În viața economică își făcuseră apariția noi elemente; banul, capitalul și creditul.

În urma acestor schimbări de ordin social-economic, românii din Transilvania li se pune greaua problemă a încadrării în ritmul nou de viață, printr-o acțiune energetică de organizare, având a lupta împotriva politicii de dominație economică susținută cu încăpățănare de celelalte neamuri conlocuitoare, care se bucurau de privilegiile în toate domeniile, începând cu cel politic și terminând cu cel economic.

În pragul unei asemenea acțiuni, noi, românii, ne găseam dezarmați, atât în ceea ce privește potențialul economic, cât și în privința pregătirii în vederea înțelegerii fenomenelor economice prilejuite de noile stări de lucruri apărute.

Conducătorii neamului nostru aveau o grea misiune de îndeplinit. Ei trebu-

Contribuția „ASTREI” la propășirea noastră economică (I)

iau să pregătească climatul psihologic și intelectual și apoi să așeze temelia economică, elemente necesare acțiunii de organizare. Această misiune de educare, inspirare, stimulare și coordonare a întregii activități de organizare a românilor din Transilvania și-a luat-o asupra sa ASOCIAȚIUNEA, în cadrul căreia s-a înființat și funcționat o secție specială economică, având drept scop dezvoltarea economică a poporului român, prin utilizarea, în general, a următoarelor mijloace: — editarea de publicații economice, organizarea de prelegeri, expoziții, școli profesionale, reuniuni, acordarea de premii, stipendii și ajutoare pentru formarea de specialiști, apoi inițierea de monografii cu caracter economic ale satelor noastre. — Un alt rol important al secțiunii economice era acela de a „rămâne în intimă și continuă legătura cu societățile și corporațiunile economice ale românilor din patrie, de a sprijini activitatea acestora și de a le cere concluzura la întreprinderi noi, românești” („Transilvania”, an. 1900, pag. 106).

În desfășurarea programului său economic ASTRA a editat revista „TRANSILVANIA”, în ale cărei pagini li se dădea un loc de frunte articolelor

economice. Predominau, deosebi, articolele privind asociațiunile economice, creditul, valorizarea produselor, raționalizarea agriculturii etc.

Tot în revista „Transilvania” s-a tipărit cel dintâi apel pentru întemeierea băncii „ALBINA”, la 7 sept. 1871. Dar, ASOCIAȚIUNEA a sprijinit bănește și tipărirea de broșuri cu caracter economic. Numai în anul 1910, din totalul de 502 prelegeri ținute la sate, 233 au avut caracter de îndrumare economică.

Începând cu anul 1910, ASTRA a angajat un agronom, cu misiunea de a vizita secțiunile, de a ține conferințe, de a îndruma agricultura și de a face demonstrații practice în teren. Activitatea acestui agronom a fost dintre cele mai prodigioase.

Încă de la înființare, ASOCIAȚIUNEA a organizat expoziții (naționale și regionale), în cadrul despărțimintelor. Prima expoziție națională a fost cea de la Brașov, din anul 1862, organizată cu ocazia Adunării Generale din acel an. A fost „cea mai frumoasă și mai reușită dintre Adunările Generale (ale ASTREI, n.a.) sub președinția lui Andrei Șaguna, (iulie 1862) și împreună cu o expoziție de produse ale industriei naționale; au asis-

tat 800 de persoane (membri n.a.) și s-au premiat poeziile lui Andrei Mureșanu cu 500 de galbeni”. (Transilvania, anul 1911). Au urmat, apoi, alte două, la Sibiu, în anii 1881 și 1905, când a luat ființă muzeul ASOCIAȚIUNII. Începând cu anul următor, 1906, Comitetul central al Asociațiunii a tipărit conferințe cu teme economice tip, făcând apel la colaborearea și contribuția economiștilor noștri (George Moroianu, Ioan I. Lapedațu), fiind difuzate la sate.

Din cauza piedicilor puse de oficialitățile maghiare, ASTRA neputându-și realiza programul de înființare de școli agronomice la sate, a intervenit, în 1906, pe lângă cele două Consistoare ale Bisericii naționale, pentru a se da la teologie și seminarii, o mare atenție pregătirii economice a viitorilor preoți și învățători. În anul 1912 s-a înființat în cadrul ASOCIAȚIUNII un birou central cooperativ, având rolul de a propaga ideea cooperativității. Biroul a avut misiunea de a iniția și controla miscarea cooperativă. Tot atunci conducerea centrală a angajat un conferențiar pentru propagandă și inițierea de unități cooperatiste la sate. Această politică economică a ASTREI și-a arătat repede rezultatele. Astfel, în 1913, funcționau în Transilvania 108 cooperative de credit. În 1915 Comitetul central al ASOCIAȚIUNII a înființat o centrală a cooperativității.

Printr-o astfel de politică național-economică aplicată de ASOCIAȚIUNE, este foarte natural să se fi ajuns în decurs de numai o jumătate de secol la o ridicare multumitoare a nivelului economic a țărânimii noastre, în ciuda tuturor obstacolelor puse de statul maghiar și de organizațiile economice neromânești.

Dar, politica ASTREI nu s-a limitat numai la dezvoltarea păturii țărănești, ci a urmărit și formarea unei burghezii de comercianți și meseriași români. Începând, încă de la înființare, preocuparea de fiecare zi a conducerii ASOCIAȚIUNII a fost de a încuraja orientarea tineretului român înspre carierele tehnice și comerciale. Astfel, a organizat o propagandă vie, atât scrisă, cât și vorbită. A acordat an de an stipendii și ajutoare învățăceilor din comerț și industrie, meseriașilor, tinerilor care urmau școlile comerciale, agricole, silvice, tehnice etc. Totalul acestor stipendii și ajutoare, acordate în perioada 1861—1911, se ridică la suma de 122.800 coroane aur. (Rev. „Transilvania”, an. 1911, pag. 345).

ASTRA a trăit în spiritul Națiunii noastre, contopindu-și destinul cu destinele acestei națiuni. Dacă n-ar fi existat ASOCIAȚIUNEA, putem afirma pe drept cuvânt, că ar fi fost aproape imposibilă organizarea și propășirea economică a poporului român. Ea a fost sufletul, creierul, și motorul întregii vieți românești din Transilvania.

Din sfaturile conducerii centrale a ASOCIAȚIUNII s-a inspirat întreaga acțiune de creație a organelor financiare și a burgheziei comerciale și industriale românești și tot de aici a pornit ideea reuniunilor cu caracter asociaționist și

cooperativ, precum și opera de organizare pe baze naționale a agriculturii noastre.

Numai în felul acesta ne putem explica de ce, în ciuda tuturor mașinațiilor, stărnite neconținut de organele oficiale ale statului maghiar, instituțiile românești s-au putut menține, au putut prospera și au izbutit să-și îndeplinească importanta menire în via-

ța economică a națiunii noastre.

Este interesant faptul, că, până la Unire, atâta timp cât întreprinderile românești au respectat autoritatea ASTREI, iar conducătorii vieții noastre economice s-au încadrat în viața ASOCIAȚIUNII și s-au inspirat din idealurile ei, nu s-a produs nici o deviație de la linia ascendentă a dezvoltării economiei naționale. (Va urma).

ST. MUNTEANU-Săcele
Desp. Central ASTRA Sibiu

Dialogul Teologic Oficial pentru Tineret

(Urmare din pag. 1)

biblic (hermeneutica) și cel al transmiterii lui eficiente (probleme de catehetică, omiletică și pastorație concretă).

Astfel, partea germană s-a remarcat dintru început printr-un amplu referat care expunea cuprinzător principiile hermeneutice indispensabile unei bune lecturări a textului sacru. Datoria hermeneuticii este de a face textul relevant pentru lumea contemporană, de a-i descifra conținutul existențial. Situațiile concrete de viață cu care se confruntă potențialii cititori fiind însă atât de diferite, și textul biblic va putea sugera o multitudine de interpretări. Ca urmare a acestui fapt, înțelegerea mesajului său e dependentă de elementul receptor.

Referatul de bază al părții române a evidențiat legătura strânsă dintre Biblie și cultul Bisericii. Sub adumbrirea Duhului Sfânt, Biblia este citită și explicată de Biserică în cadrul slujbelor liturgice. Mai mult decât atât: creștinul ortodox în Biserică nu doar înțelege, ci trăiește Biblia, devine contemporan cu evenimentele. Percepția diferită a Adevărului, în funcție de apartenența socială, capacitatea intelectuală sau problemele cotidiene rămâne un element secundar. Adevărul, indiferent de filtrul prin care este trecut, rămâne Adevăr, produce o mutație în cel căruia i se descoperă și nu în sine. Mesajul scripturistic rămâne astfel neschimbat în substanța sa.

În continuarea discuțiilor s-au abordat teme de interes practic: s-a analizat prezența Bibliei în viața comunității și în societate, iar drumul de la textul biblic la predică a fost expus de ambele părți, întâi din perspectiva manualelor de omiletică, iar apoi din experiența practică pastorală. Accesul membrilor comunității la texte scripturistice se realizează diferențiat, dar tot în funcție de interesul lor pentru implicarea în viața Bisericii, a arătat un vorbitor german. În societatea puternic descreștinată a Occidentului apar frecvent, mai ales prin intermediul mijloacelor mass-media, imagini de proveniență biblică, denaturate în conținutul lor. Faptul ridică un semnal de alarmă, alături se pot identifica însă conținuturi religioase neconștientizate sub masca celor mai moderne realizări cinematografice sau în articole de presă de zi cu zi. Participanții au fost de acord că mijloacele de informare în masă, ca de altfel toate realizările tehnice, nu constituie un rău în sine, ci ele pot și chiar

trebuie să fie valorificate de Biserică în misiunea ei.

Drumul înspre o predică de efect presupune pregătire duhovnicească și preocupare pe parcursul întregii săptămâni pentru adunarea materialului, au accentuat ambele părți. Unanim acceptată a fost și ideea că predică trebuie să țină cont de comunitatea căreia i se adresează, să trateze problemele acestora, uzând de limbajul membrilor ei. Astfel ea poate fi actuală și are aderență la suferințele ascultătorilor. Tălcuirea Evangheliei e act liturgic, a subliniat unul din participanții români. În practica partenerilor evanghelici, pregătirea pentru predică se îmbină cu selecția cântărilor și alcătuirea rugăciunilor, așadar cu însăși constituirea serviciului religios.

Cele patru lucrări biblice, câte două din partea fiecărui grup, au avut darul de a concretiza aspectele discutate și de a reindrepta mereu atenția asupra obiectului discuțiilor, Sfânta Scriptură.

Săptămâna arădeană s-a bucurat de o organizare de excepție, al cărei suflet a fost Diac Dr. Mihai Săsăujan, sprijinit de Pr. decan Ioan Tulcan și de un frumos număr de colaboratori dintre cadrele Facultății Ortodoxe de Teologie. Vizitele la mănăstirile Arad-Gai, Prislop și Hodoș-Bodrog, la Catedrala Ortodoxă din Timișoara, la reședința episcopală din Caransebeș și la biserica din Densuș și-au pus amprenta pe sufletele participanților, influențând implicit cursul discuțiilor. Un efect deosebit l-a avut și după-amiaza petrecută în satul Olari, unde între cele două parohii, ortodoxă și luterană maghiară, precum și între cei doi preoți există armonie deplină și colaborare fructuoasă. Centrul de Asistență Socială din Lipova, organizat și condus de d-na doctor Lia Gheorghioiu, chiar dacă pe moment este susținut financiar aproape exclusiv din subvenții particulare germane, a dovedit că activitatea de ocrotire a persoanelor nevoiaș se înfiripă treptat și la noi.

Nu în ultimul rând trebuie menționat cadrul liturgic zilnic ca element fortifiant al tuturor pe parcursul încărcatei săptămâni și ca luminător al gândurilor căutătoare. Și datorită lui, manifestarea a fost încununată de succes. Participanții uniți acum prin legăturile sufletești ale prieteniei și convingși de marea rost al dialogului autentic, neprefăcut privesc cu încredere spre viitoarea întâlnire care va avea loc — sub conditione Iacobeae epistolae — în septembrie 2000 la Partenheim, în Germania.

Biserica Ortodoxă Română

(Urmare din pag. 1)

atât de mult folosiți astăzi, de națiune, național, naționalism sau naționalizare; se pare că nu se cunoaște faptul că, în concepția creștină ortodoxă națiunea este opera lui Dumnezeu în sânul unui popor, în condiții istorice determinate de mai mulți factori, între care și cel religios, pe când naționalizarea este opera oamenilor, nicidecum a Bisericii sau asupra ei. S-a spus astfel că „Dumnezeu își va cere înapoi Biserica naționalizată” (?), afirmație la care se adaugă injurii și blasfemii la adresa ierarhiei Bisericii ortodoxe, mai ales asupra Părintelui Teoctist, Patriarhul nostru. Ce sunt acestea toate decât răbufniri ale urii și dușmăniei împotriva Bisericii lui Hristos, bine orchestrate din străinătate de care n-a dus lipsă această Biserică de-a lungul celor două milenii de când există, fără a putea fi nimicită. Nimeni nu o poate „naționaliza”, căci ea există ca națională de la începuturile ei, de când, prin voia lui Dumnezeu, întemeiată de Iisus Hristos, și prin lucrarea Duhului Sfânt, S-a adresat tuturor neamurilor chemându-le la mântuire. Cu deosebire, poporului român, ea i-a fost mamă bună și ocrotitoare, după fericita expresie a lui Eminescu. La noi, noțiunile menționate au fost studiate și prezentate poporului de mari personalități ale neamului. Să amintim doar numele lui Nichifor Crainic, cu ale lui *Puncte cardinale în haos, Ortodoxie și etnocrație*, și altele; al lui Dumitru Stăniloae, *Ortodoxie și Românișm, Reflecții despre spiritualitatea poporului român*, și multe altele, astfel că cine dorește să se documenteze în această privință o poate face. Concluzia una-

nimă a acestor oameni și desigur încă a multora, este că „credința vede realitatea în mod teandric; cerul și pământul comunică prin voia și harul lui Dumnezeu”. A spus acest adevăr, între mulți alții, mitropolitul Nicolae Bălan toțmaș în acea ședință furtunoasă a senatului României din anul 1928, cuvinte care, pentru frumusețea lor, le reproducem: „Biserica își are originea de la Dumnezeu, nu de la popor, dar este trimisă să lucreze în mijlocul națiunii noastre și această națiune a îmbrățișat-o cu tot sufletul ei, a primit-o și simțit-o în toată vremea și în tot locul ca pe o Biserică națională a sa. Cred că la nici un alt popor nu găsim o sinteză atât de frumos realizată în decursul istoriei între Biserică și națiune, ca la noi Români. Biserica este locul sfânt de unde-i vorbește Dumnezeu neamului nostru, de unde ne descoperă voia Sa și ne împarte darurile Sale cele mântuitoare. Biserica noastră s-a făcut una cu noi, cu bucuriile ca și cu suferințele noastre. De-a lungul veacurilor, lozinca casei domnitore a fost „Nihil sine Deo”, nimic fără Dumnezeu. Poporul român în întregime avea lui a refuzat categoric și sistematic toate încercările de a se atinge cineva de Ortodoxia credinței lui, credință care se identificase cu sufletul său românesc”.

Mitropolitul Nicolae Bălan încheie acest formidabil arsenal de documente (din care am extras doar câteva rânduri) cu interogația retorică: „Vă întreb eu (se adresează senatorilor), Oare este bine, este prudent din punct de vedere politic, să dezbrăcăm statul de caracterul său ortodox, astăzi când vrem să avem un rol important în desfășurarea evenimentelor... Nu este

mai bine să se înalte prestigiul politic al statului nostru prin mijlocul instituției sale bisericești?” Astfel de întrebări — va admite oricine — se pot pune și astăzi, când împrejurările sunt mult asemănătoare cu cele de atunci.

Spre a încheia, adăugăm cuvintele Părintelui Galeriu, unul dintre distinșii teologi ortodocși din zilele noastre: „Suntem în situația de a ignora o tradiție, *Tradiția ortodoxă*, pe care Apusul însuși o redescoperă de la o vreme și o prețuiește ca pe un izvor viu și autentic al Revelației, deci de referință... Teologi de înalt prestigiu, catolici și alții, care recunosc dreptatea Răsăritului în multe probleme teologice o atestă. Faptul este confirmat și de Enciclica Sanctității Sale Papa Ioan Paul II, *Il Orientale lumen*, în care se recunoaște că Răsăritul este leagănul creștinismului, dar și de vizita Sanctității Sale, în România, la invitația Părintelui Teoctist, această Românie pe care a numit-o, invocând o tradiție la noi destul de uitată „*Grădina Maicii Domnului*”.

Și atunci, de ce să se refuze acestei Biserici titlul bine meritat de *Biserică Națională*, care nu comportă nici un beneficiu material, nu poate supăra pe celelalte culte cu care trăiește în bună ecumenicitate, afară doar de dușmanii ei, care, conștienți sau nu, prin activitatea lor, lovesc în lucrarea ei mântuitoare, pentru binele și fericirea neamului nostru.

„Să ne iubim și să cinstim numele de Biserică Națională, și deci de popor ortodox dreptmăritor”.

Este un apel la care subscriem din toată inima și îndemnăm pe credincioșii noștri să facă la fel.

Prosopografie și genealogie biblică

Din capitolul 5 al **Fecerii** aflăm neamurile patriarhilor de la Adam până la Noe. Cu toate că întâlnim o succesiune neîntreruptă, de zece generații, nu avem în față o listă genealogică, în adevăratul sens al cuvântului, ci una prosopografică. Atât genealogia cât și prosopografia sunt științe auxiliare ale istoriei, au un câmp comun de cercetare — cel al înrudirilor dintre oameni — dar au metode diferite de studiu. Prima dintre acestea, genealogia, folosește, de fapt, două metode, una analitică, al cărui rezultat este întocmirea tablei ascendenților, cealaltă sintetică, prin care se poate stabili tabla descendenților. Prosopografia, ramură a geografiei istorice — ea însăși știință auxiliară a istoriei — permite cunoașterea totalității personajelor trăitoare într-o epocă.¹

Din **Cartea neamului lui Adam (Facerea 5, 1)** aflăm că de la acest strămoș al omenirii și până la Noe s-au succedat zece generații de oameni. După Cain și Abel, Adam a mai avut un fiu, pe Set, iar după aceea a mai avut fii și fiice. Enos, fiul lui Set, se încadrează în cea de-a treia generație de la Adam. După ce l-a avut ca fiu pe Cainan, a mai avut, la rândul său, și fiice, ca și toți descendenții săi, menționați genealogic în Biblie. Fiul lui Cainan, numit Maleleil, l-a avut ca urmaș pe Iared, al cărui fiu a fost Enoh. **Și a umblat Enoh înaintea lui Dumnezeu, după nașterea lui Matusalem... și i s-au născut fii și fiice. / Și a plăcut Enoh lui Dumnezeu și apoi nu s-a mai aflat, pentru că l-a mutat Dumnezeu (Fc. 5, 22, 24).** Succesorul său, Matusalem, care a făcut parte din cea de-a opta generație, l-a avut pe Lameh, căruia i s-a născut un fiu. / **Și i-a pus numele Noe, zicând: „Acesta ne va mângâia în lucrul nostru și în munca mâinilor noastre, la lucrarea pământului, pe care l-a blestemat Domnul Dumnezeu!” (Fc. 5, 28-29).** Lui Noe s-au născut trei feciori, mai precis Sem, Ham și Iafet.

Aflăm, de asemenea, că au început a se înmulți oamenii pe pământ, dar **Domnul Dumnezeu a zis: „Nu va rămâne Duhul Meu pururea în oamenii aceștia, pentru că sunt numai trup. Deci zilele lor să mai fie o sută douăzeci de ani (Fc. 6, 3).** Fiind numai trup, cugetele și dorințele inimii lor erau îndreptate la rău în toate zilele (Fc. 6, 5).

Pentru că despre semnificația numelor lui Adam, Cain, Abel, Set și Enos am scris într-un precedent articol, analiza va începe de data aceasta, cu numele lui Cainan, care poate însemna, în ebraică, atât **Proprietate**, cât și **Cumpărător, Producător** sau chiar **Creat și Copil**.² La rândul său, Maleleil înseamnă **Splendoarea lui Dumnezeu ori Cel laudat de Dumnezeu**,³ în timp ce Iared înseamnă **Coborâre, Coborâș, Șes, Cel**

(Continuare în pag. a 6-a)
Dr. CONSTANTIN ITTU

Misiune ortodoxă și mărturisire în contextul lumii contemporane

„Precum Tatăl M-a trimis pe Mine, așa și Eu vă trimit pe voi” (Ioan 20, 21)

Aceasta este tema Institutului de Vară al Syndesmosului care a avut loc în perioada 20—28 august la Suprasl în Polonia. Acest Institut este al V-lea organizat până acum de Syndesmos (Organizația Mondială a Tineretului Ortodox).

Programul acestei acțiuni a fost extrem de bine elaborat, atât în ceea ce privește personalitățile cheimate să conferențieze, cât și caracterul unic al fiecărei zile.

A avut loc o întâlnire cu Episcopul IACOB de Bialystok, la reședința acestuia. După câteva clipe minunate petrecute împreună, Prea Sfinția Sa a slujit pentru noi, în Catedrala Episcopală Acatistul Sfântului Gabriel de Zabudor, la racla acestuia. A mai existat o întâlnire cu episcopul Grigore, vicar la Mitropolia Varșoviei, la Mănăstirea „Sfântul Onufrie” de la Jableczna (sec. XV); și bineînțeles o întâlnire în data de 27 august cu mitropolitul Sava al Varșoviei și al întregii Polonii.

Înalt Prea Sfinția Sa ne-a vorbit despre istoria ortodoxiei polone, țară creștinată de ucenicii Sfinților Chiril și Metodie, despre urmările dramatice ale unirii de la Brest-Litovsk din 1596, pentru ortodoxia polonă, pomenindu-l pe e-

piscopul Stanislav de Cracovia, omorât pentru faptul de a fi continuat să slujească în rit ortodox.

În prezent, Biserica Ortodoxă Polonă este minoritară, având un procent de 2%, din masa populației; are 8 ierarhi, 300 clerici, două Facultăți de Teologie (Varșovia, Bialystok) și un Seminar, 6 mănăstiri.

Din anul 1991 Biserica Ortodoxă Polonă este autocefală, autocefalie acordată de către Patriarhia Ecumenică, în ciuda opoziției Bisericii Ortodoxe Ruse de care depindea Mitropolia Poloniei până atunci. Semnificativ a fost și salutul Înalt Prea Sfinției Sale: „Bine ați venit pe teritoriul canonic al Bisericii Ortodoxe Polone”.

Această acțiune deosebită s-a bucurat de deschiderea oficială din partea domnului Vladimir Misjuk, secretar general al Syndesmosului. După o scurtă retrospectivă istorică asupra activității acestui organism de când a fost el înființat în 1953 și până în prezent, domnia sa ne-a asigurat că tema acestui institut a fost aleasă ținându-se cont de contextul actual în care se află lumea, simțindu-se nevoia redefinirii termenilor de misiune și mărturisire în planul vieții pastorale al bisericii.

Domnul Vladimir Misjuk ne-a adus la cunoștință rezultatele celei de-a XV-a Adunări generale a Syndesmosului, care a avut loc în Finlanda între 17—25 iulie 1999, în cadrul căreia s-a ales și viitorul președinte al Syndesmosului — dl. Emanuilos Koumbarelis (Grecia), care va intra în exercițiu, începând cu această toamnă și înlo-

cuindu-l astfel pe profesorul Dimitri Oikonomou (Oxford).

După deschiderea oficială profesorul Dimitrie Oikonomou ne-a vorbit despre dimensiunea apostolatului în societatea zilelor noastre. „A fi un apostol, înseamnă a fi un misionar. Nu e necesar să trecem mările pentru a fi apostoli, ci a ne întoarce față spre celălalt”.

Din partea Bisericii Ortodoxe Ruse, a fost invitat părintele Dimitri Smirnov (Moscova), dânsul subliniind faptul că, pentru prima dată în Rusia, statul nu intervine în ceea ce face Biserica în domeniul vieții social-misionare, exemplificându-ne felul cum Biserica Ortodoxă Rusă înțelege să facă pastorație, având în jurul parohiilor grădiniță, orfelinat, ținerea de cursuri catehetice pentru cei ce doresc să se boteze, tipografie proprie.

Din partea Bisericii Ortodoxe a Greciei, arhiman-dritul Grigorios Paphthomas (Tesalonic) ne-a vorbit despre dimensiunea internă a misiunii în biserică, atingând și unele aspecte sensibile cum ar fi: zelotismul cu tentă de fundamentalism, naționalism — etnofiletism, „situația canonică” a mai multor jurisdicții în cuprinsul aceluiași teritoriu (problema diasporei).

Arhiman-dritul Grigorios, motiva faptul existenței în conștiința multora a ideii

Puterea rugăciunii

(Urmare din pag. a 3-a)
zii, ne-am îndreptat spre linia frontului inamic.

Bine organizați în tranșee, dotați cu armament bun, în special cu branduri mici de 60 mm, rușii ne-au primit cu un foc puternic. Acum, în timpul atacului, străbătând cca 50 m, în țara nimănu!, mi-am dat seama că înaintea noastră s-au dat multe atacuri, și crâncene lupte, pentru că terenul — fost un lan de grâu — era plin de gropi făcute de explozia proiectilelor și lopețile „Lineman” ale atacatorilor.

Pentru că se trăgea cu tot armamentul și dintr-o parte și din cealaltă, plus exploziile proiectilelor de brand rusești (armata noastră nu avea atunci această armă), era un vacarm nemaîntâlnit. Peste noi cei ajunși între liniile fronturilor — în țara nimănu! — proiectilele de pușcă, pușcă mitralieră și mitralieră — de acum și trasoare, pentru că începuse a se insera — treceau ca un roi de albine peste noi la cca un metru.

La un moment dat, pentru că focul se mai potolise, fapt ce mă încredința că am avut și pierderi destul de serioase — mă pregăteam să fac un nou salt înspre o groapă mai mare, de unde să deslușesc situația în care mă aflam, de ce efectiv aproximativ mai dispuneam

și ce să întreprind în continuare.

Începuse a se trage din nou cu arme automate de către ruși.

Intenționând să fac saltul în groapa mai mare, când m-am ridicat să fac primul pas, am simțit în spate sub omoplatul stâng o arsură puternică, concomitent o respirație greoaie, iar gura mi s-a umplut de sânge.

Pentru că respirația îmi era tot mai greoaie și o făceam și prin orificiul din spate, mi-am dat seama că am fost rănit de un proiectil de armă, care mi-a perforat pieptul, inclusiv plămânul stâng. Apreciind că rana e destul de gravă, încet și fără efort mare am început a mă retrage spre înapoi, la tranșeele de unde am plecat și apoi spre postul de prim-ajutor, întrucât hemoragia pe gură era tot mai mare. Mă retrăgeam târându-mă cu ajutorul coatelor, fără să mă ridic, asta pentru că se înțețise din nou focul, gloanțele șuierând la mică înălțime peste mine, pe deasupra capului meu.

Nu mai aveam până la tranșee decât cca 20—30 m, când în apropierea mea a făcut explozie un proiectil de brand. Pentru că știam că după el vor urma alte proiectile și mai ales pe aceeași linie, mi-am dat seama că situația devine foarte gravă. Fiind convins că nu mai o putere Dumnezeiască

că ortodoxia este restrictivă, prin pierderea într-o oarecare măsură a dimensiunii liturgice a existenței. „Se pomenește foarte mult de canoane, de anumite interdicții clare, ca dovadă că viața spirituală a oamenilor a început să aibă o conotație legalistă”.

Domnul Craig Goodwin (S.U.A.), care întreprinde acțiuni cu caracter misionar-umanitar în cadrul Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, ca și reprezentant al Asociației Misionare a Episcopilor Ortodocși din S.U.A., ne-a înțărît în convingerea că fiecare dintre noi, tânăr sau vârstnic, avem ceva unic prin care putem să-L slujim pe Hristos.

În ceea ce privește participanții, aceștia au fost studenți, masteranzi, doctoranzi, profesori de teologie și nu numai din următoarele țări: S.U.A., Grecia, Bulgaria, India, Bielar, Rusia, Liban, România, Iordania, Slovacia și Polonia.

Din programul acestei întâlniri mai pot fi amintite: vizitarea Secretariatului General al Syndesmosului, vizitarea Mănăstirii „Buna Vestire” din Suprasl, a Mănăstirii Brabarka, a școlii de iconografie din Bielsk Podlaski.

Institutul de vară al Syndesmosului s-a încheiat în data de 29 august, odată cu participarea la Sfânta Liturghie în Catedrala Mitropolitană din Varșovia, unde fiecare dintre noi a putut să experimenteze și mai deplin faptul că prietenia este într-adevăr o harismă a vieții în Hristos.

ȘTEFAN TOMA,
Student teolog, an IV, T.P.

Primul oftalmolog român din Transilvania

(Urmare din pag. a 3-a)

a încercat să pună înaintea tuturor „învățătura graiului frumos și a vorbei împodobite”, ea urmând să fie „un odor purtător de folos părții politicești și propoveditorilor cuvântului lui Dumnezeu ca să fie puternici în cuvântare”.

Cartea avea patru părți mari, împărțite în 84 de capitole, care tratează despre retorica „firească” și cea „meșteșugită”. Cea dintâi i-a fost dată omului „de la începutul vieții”, căci „fiește care om, măcar și neînvațat și de tot prost (simplu, n.n.) știe a lăuda pe prieten și a defăima pe vrăjmași și a sfătuia la cele de folos”. Iar cea „meșteșugită” „s-au găsit de bărbați înțelepți și învățați”, care „ne-au scris orânduială și dreptări ca să nu greșim nici odată”. Prezintă și scopurile urmărite de această „măiestrie” a cuvântului, precizând că „ritorul poate a vorbi frumos și potrivit ca să înduplece și să tragă pre ascultătoriu la orice voințe, la război sau la pace, la mânie sau la milă, spre îndrăzneală sau spre frică, spre bucurie sau spre înfrustrare, adormind patimile cu dulceața bunei cuvântări; deșteptând cu iuțimea cuvântului duhurile; îngrozind inimile cu glas tunător; potolind suflețele cele mâniașe cu frumusețea limbii și fără războinicești unelte, fără strălucitoare same, biruind patima și plecarea cea necuvioasă a omului și pre însă stăpânirea volniciei sale” (p. 12-13).

De reținut că autorul citează deseori din Sfânta Scriptură, din Mineie, din Viețile Sfinților, din marii Părinți ai Bisericii: Vasile cel Mare, Grigorie Teologul, Atanasie, Ioan Gură de Aur ș.a., ceea ce a făcut pe preotul profesor Dumitru Belu să considere că Molnar a folosit și un izvor grecesc. Oricum, apariția primei Retorici românești tipărite reprezintă un moment de seamă în istoria omileticii și a elocinței românești.

Doctorul Ioan Piuaru-Molnar și-a câștigat merite nepieritoare și prin contribuția pe care a adus-o la reeditarea celor 12 Mineie, la Buda, în 1804-1805. Inițiativa realizării se pare că aparținea episcopului cărturar Iosif al Argeșului, care semna și prefața Mineiului pe septembrie, subliniind aportul deosebit pe care l-au avut episcopii Chesarie (1773-1780) și Filaret (1780-1792), la tipărirea primei ediții integrale a Mineiilor în limba română, la Râmnic, între anii 1776-1780, „carii în vremile păstoriei lor au pus înaintea oilor celor cuvântătoare ale neamului românesc această duhovnicească hrană, lăsându-și și după moarte nemuritoare pomeneire”. Acestora li s-a făcut „răvnitori cu osârdia dumnealui

domnul Ioan Molnar, profesor al Academiei Clujului și doctoz de ochi în marele Prințipat al Ardealului, (care) i-au pus în lucrare tipărirea de al doilea al acestor cărți, pentru care am laudat lucrul bun al bărbatului”. În partea finală, recomandă ca noua ediție a Mineiilor să fie primită „cu bucurie”, căci „pentru folosul neamului românesc și pentru po-doaba sfintelor biserici le-am înnoit cu a doua tipărire și întru sfintele rugăciuni nu uitați și pe cei mai nainte numiți părinți arhierici și pe cei ce s-au ostentit cu îndreptarea...”.

În 1800 a publicat, tot la Buda, o **Istorie Universală, adecă de obște care cuprinde în sine întâmplările veacurilor vechi** (436 + XII p.), după Claude François Millot. În prefața cărții sublinia însemnătatea negustoriei și a meșteșugurilor.

În 1811, la stăruințele episcopului Iosif al Argeșului, a apărut la Buda o nouă ediție a **Octoihului Mare**, o adevărată „capodoperă tipografică”. În prefața semnată de Ioan Piuaru, el se prezintă drept „purtătorul cheltuielilor”. În 1812 a apărut, tot la Buda, o **Evanghelie**, cu contribuția materială a aceluiași Piuaru și a negustorului sibiian Stan Popovici.

Pe plan național-politic preocupările lui Ioan Piuaru-Molnar merită de asemenea toată atenția, căci el este unul dintre autorii și însuși editorul cunoscutului **Supplex Libellus Valachorum**, din 1791, în care s-a cerut recunoașterea națiunii române și acordarea de drepturi pe seama românilor. **Supplex-ul** a constituit, timp de mai bine de un secol, un adevărat îndreptar politic pentru românii din Transilvania.

Deoarece prefețele la ultimile sale lucrări erau semnate din Sibiu, presupunem că se retrăsesese spre sfârșitul vieții aici, unde se afla și mormântul soției sale, moartă în 1811. A murit în Sibiu, la 16 martie 1815, în vârstă de 66 de ani, fiind înmormântat în cimitirul bisericii ortodoxe „din groapă”.

Deschizător de drumuri în mai multe ramuri ale culturii românești — medicină, lingvistică, economie, retorică etc., — luptător pentru drepturile poporului român, oculist cu frumoasă reputație chiar în afara hotarelor țării sale, cu multă milă pentru bolnavii săraci, primul profesor de medicină român și autor medical, propagator al științelor și culturii în popor, Ioan Piuaru-Molnar este una din figurile cele mai reprezentative ale iluminismului românesc din Transilvania la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul celui de al XIX-lea.

(Urmare din pag. a 5-a)

care coboară.⁴ Enoh, al șaptelea patriarh de la Adam, despre care Biblia spune atât de frumos, poate însemna Dăruire, Consacrare, Sfințire, Sfințire, Inițiat în taine, Sfătuitor și apelațiile condescendente⁶ pot continua. Datorită vieții sale cvlavioase, Dumnezeu i-a îngăduit lui Enoh să afle multe taine, iar o Carte Enoh este una din mărturiile de seamă ale viziunii iudaice târzii despre Apocalipsă. Versiunea etiopiană este, de altfel, cea mai completă care a ajuns până la noi, având la bază o altă versiune, greacă, din care s-au păstrat doar părțile întâi și a cincea. Originalul, însă, a fost scris în aramaică, iar câteva frânturi din acesta au fost descoperite în grottele de la Qumran,⁷ mai precis fragmente din zece sau unsprezece manuscrise.⁸ În creștinism, întâlnim referiri la Enoh atât în *Evanghelia după Luca* (3, 37), cât și în *Epistola lui Iuda* (1, 14), ba chiar și în apocrifa *Evanghelia a lui Nicodim*, din secolul al V-lea.⁹ În paranteză fie spus, din prologul acestei apocrife aflăm că **Eu, Anania, protector de rang pretorian, nomomat... am găsit manuscrisul lor ebraic și, prin bunăvoința lui Dumnezeu, l-am tălmăcit în greacă... Aceasta s-a întâmplat în al șaptesprezecelea al domniei stăpânului nostru Flavius Theodosius... indiktonul al noulea**¹⁰... După răspândirea și pătirea Domnului, Nicodim a transmis arhierilor și celorlalți iudei toate câte s-au întâmplat. De asemenea a compus și un text în limba ebraică.¹¹

Matusalem (Orașul păcii, în ebraică) cu variantele Metușala (Omul obârșiei, Omul spitei de neam, Bărbatul cu sabia) și Metușelah (Cetatea păcii, Omul păcii)¹² a trăit ani îndelungați, numele lui dând chiar naștere la expresii ca „matusalemic“, „vârsta matusalemică“ etc. Expresioniștii s-au ocupat de simbolistica biblică, numai că ei i-au dat niște interpretări destul de depărtate de ceea ce era obișnuită societatea să accepte. În „drama satirică“ *Matusalem sau veșnicul burghez* („Methusalem oder der ewige Bürger“, 1922), numele patriarhului, golit de orice conotație religioasă, îl desemnează pe cetățeanul primordial longeviv, ca simbol al burghezului incapabil de transformare, dușman al oricărei inovații.¹³

Lameh (Războinic, Cel care doboară, Forță etc., în ebraică)¹⁴ fiul lui Matusalem și tatăl lui Noe, este inclus în arborele genealogic al lui Iisus (Lc. 3, 36). De remarcat faptul că, dacă în tradiția iudaică, fapta sa va fi răzbutată abia la a șaptezeci și șapte generație, în creștinism — aflăm din răspunsul dat de Iisus Hristos lui Petru — nu de șapte ori, ci de șaptezeci de ori câte șapte ar trebui să ierți păcatele fratelui tău (Mt. 18, 22).

Intr-adevăr, ca teologie autentică, creștinismul este un mod de a trăi, o pregătire pentru viață și pentru tainele lumii de dincolo. Parcursul spiritual al fiecărui om refacă parcursul spiritual al întregii omeniri, iar istoria mântuirii se repetă pentru fiecare individ. Ea este alcătuită din trei momente esențiale, cel al creației (Dumnezeu l-a creat pe om din dragoste, atribundu-i o natură spirituală); momentul căderii (în urma căruia natura spirituală a fost cuprinsă de rău; a murit); în fine, momentul restaurării. Numai că, datorită faptului că moartea spirituală este profundă, omul nu are nici o șansă de a se restaura, de a se mântui singur. Mântuirea este rodul unei colaborări permanente între Sfântul Duh și voința omului, iar supunerea celei din urmă față de cel dintâi reprezintă singura cale ce duce la această mântuire.¹⁵

Deci zilele lor să mai fie o sută douăzeci de ani (Fc. 6, 3), a zis Domnul despre primii oameni care s-au înmulțit pe pământ și care, prin răutatea și preocupările lor, erau numai trup. De presupus că acei oameni au avut bucuriile și necazurile lor, dar le-au avut numai și numai la nivelul cotidianului, al trupului (In. 3, 7), nu și la cel metafizic. Acolo s-au temut de frică, unde nu era frică (Ps. 13, 5), ei neștiind — ori, mai grav, nedorind să știe! — că **Frica de Domnul este curată, rămâne în veacul veacului** (Ps. 18, 10). Este adevărat că **Nu sunt graiuri, nici cuvinte, ale căror glasuri să nu se audă** (Ps. 18, 3), dar se prea poate ca generațiile anterioare Potopului **Cu grăsimă inima lor și-au încuiat** (Ps. 16, 10), așa că nici chiar de-ar fi cunoscut exclamația **Cât este de mare mulțimea bunătății Tale, Doamne, pe care ai gătit-o celor ce se tem de Tine** (Ps. 30, 19), n-ar fi apelat la un limbaj care să-i apropie de bunătatea Creatorului.

De fapt, limbajul religios este un limbaj care instaurează, întărește și aprofundează legăturile dintre cel care-l pronunță și cel cărui i se adresează. Există în limbajul religios o reciprocitate, care comportă un caracter paradoxal, ce ține de absența aparentă a interlocutorului.¹⁶ Oamenii antediluvieni nu și-au dorit să folosească — în termenii lui Martin Buber — cuvântul fundamental Eu-Tu, ci l-au preferat pe Eu-Acela,¹⁷ rămânând un Neam care nu și-a îndreptat inima sa (Ps. 77, 11). Și atunci, Dumnezeu care este judecător drept, tare și îndelung răbdător și nu se mânie în fiecare zi (Ps. 7, 11), a cărui bunăvoință este în cei ce se tem de El și în cei ce nădăjdiesc în mila Lui (Ps. 146, 11), a decis să le dea ca pedeapsă, o sută douăzeci de ani de viață.

Numărul acestor ani ne trimite la cotidian, la arheologia biblică — despre care ne vom ocupa ceva „mai la vale“, vorba lui Iorga — și la psalmist. Raportarea la cotidian ne face să ne gândim la faptul că, în ivrit, cu ocazia zilei de naștere, sărbătoritul este gratulat cu urarea „Să trăiești o sută douăzeci de ani!“ Este adevărat că psalmistul ne spune despre zilele omului că sunt ca la șaptezeci, optzeci de ani — **Anii noștri s-au socotit ca pâna de păianjen; zilele anilor noștri sunt șaptezeci... optzeci de ani** (Ps. 89, 10-11) — dar mai știm, tot din Biblie, că **Iată, cu palma ai măsurat zilele mele** (Ps. 38, 7), iar **o mie de ani înaintea ochilor Tăi sunt ca ziua de ieri, care a trecut și ca straja nopții** (Ps. 89, 4).

Raportarea la arheologia biblică, ne trimite la prevederile **Regulii** comunității de la Qumran, prevederi confirmate de **Documentul de la Damasc**, din care aflăm că elitele qumranite puteau îndeplini funcții de natură juridică — să nu uităm că Dumnezeu este judecător drept, tare și îndelung răbdător și nu se mânie în fiecare zi (Ps. 7, 11) — între treizeci și șaiseci de ani. Concret, reglementările sună în felul următor: **Mai târziu, la vârsta de treizeci de ani va putea fi ales pentru a putea arbitra procese și judecați. Iar când o persoană va avea mulți ani, i se va da o sarcină în [serviciul] Comunității numai pe măsura puterilor sale... pentru că din cauza lipsei de credință a oamenilor, zilele lor au fost împuținate și, în focul mâniei Sale împotriva oamenilor, Dumnezeu a ordonat ca judecata lor să slăbească înainte ca ei să ajungă la capătul zilelor.**¹⁹

Prosopografie și genealogie biblică

Aceste ultime prevederi ale **Regulii**, menționate aici, citite de noi în lumina cuvintelor din Fc. 6, 3 — **Nu va rămâne Duhul Meu pururea în oamenii aceștia** — ne trimite la In. 3, 5-6, unde ni se spune că **De nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în împărăția lui Dumnezeu / Ce este născut din trup, trup este; și ce este născut din Duh, duh este. Duhul este imperceptibil, nu are nici un nume și nici un chip. Se manifestă ca un vâiet, ca o suflare de vânt care vine repede (Fapte 2, 1-4) și despre care nu se știe nici de unde vine, nici încotro se duce** (In. 3, 8). Vântul, suflul acesta este sensul cuvântului ruah în ebraică. Ruah este purtătorul Cuvântului și este în Cuvânt. De remarcat faptul că termenul ruah, în limbile semitice, este atât masculin cât și feminin.²⁰

În Occidentul postmodern, teologii feminisți consideră că, grație posibilităților transformatoare ale limbajului Treimic, pot fi depășite conceptele (considerate de ei) patriarhale despre Dumnezeu și de relație.²¹ Dată fiind asocierea evidentă a Tatălui și Fiului cu sexul masculin, s-a încercat, pur și simplu prin eliminare, ca Sfântul Duh să fie considerat de gen feminin.²² Considerarea Duhului Sfânt ca principiu feminin nu este nouă, ideea ducând fie la excese, fie la o abordare specifică unei anumite spiritualități religioase. Astfel, ea a fost întâlnită atât în eresia elchēsaită din sec. II p. Chr., un curios amestec de iudaism, păgânism și idei creștine,²³ cât și în biserica siriacă — siro-mesopotamiană, de fapt, cu vestitele școli teologice creștine de la Nisibis (Nisibin în siriacă) și Edessa (Orhay), capitalele regatelor Adiabene și Osrohene — a cărei afiliere la Biserica universală a avut loc în pragul secolului al III-lea, reprezentată de gestul simbolic al consacrării episcopale a siriacului Palut, la Antiochia, în jurul lui 200 p. Chr. Dimensiunea biblică a creștinismului siriac era încadrată de o complexă și profundă viață liturgic-sacramentală, un accent deosebit fiind pus tocmai pe lucrarea Duhului Sfânt — **ruah hakodes** — înțeles într-o simbolică feminină de filiație aramaică directă.²⁴

Revenind la genealogiile biblice, Noe — **Mângâiere**²⁵ —, un om neprihănit și drept, a aflat har înaintea Domnului Dumnezeu (Fc. 6, 8-9). După Potop, Dumnezeu i-a binecuvântat pe Noe și pe fiii săi, dându-le la îndemână, spre a le fi de mâncare, toate fiarele pământului, toate păsările și toți peștii (Fc. 9, 1-3). Porunca dumnezeiască mai cuprinde și o interdicție, anume ca să nu fie mâncată carne cu sângele ei, în care e viața ei (Fc. 9, 4). De precizat că, pentru anticii semiți, sângele nu însemna un simplu/singur element, ci reprezenta un amestec, uluitor sub raport fizic, între apă și foc, cu alte cuvinte, între două contrarii. Din Biblie aflăm și semnificația acestui „amestec“ de foc și apă — **viața**.

Tot după Potop, Dumnezeu încheie un legământ cu Noe, punând **curcubeul Meu în nori, ca să fie semn** (Fc. 9, 13) al acestui legământ. Atunci când este vorba de curcubeu, nu trebuie să uităm că spectrul acestuia cuprinde șapte culori, iar când Dumnezeu a făcut lumea, a făcut-o în șase zile, iar în a șaptea S-a odihnit, deci într-un ciclu complet de șapte zile. Se poate spune așadar, că viața de după Potop, având ca reper inițial legământul curcubeului, ne apare ca o nouă **Facere** — deci un lucru pe care Dumnezeu l-a văzut **că este bine** (Fc. 1, 8), calificativ ale cărei conotații se apropie, mai degrabă, de estetica filosofică, decât de istoria esteticii²⁶ — căci curcubeul presupune existența apei — ea însăși, în concepție vetero-testamentară, privită ca unul dintre cele două elemente ale sângelui/vieții —, iar din primele versete ale **Facerii** aflăm că **Duhul lui Dumnezeu Se purta pe deasupra apelor** (Fc. 1, 2). Credem că ideea poate fi redată extrem de sugestiv și prin intermediul afirmației **la tot lucrul desăvârșit am văzut sfârșit, dar porunca Ta fără de sfârșit** (Ps. 118, 96).

- 1 A. von Brandt, *Verkeug des Historikers. Eine Einführung in die Historischen Hilfswissenschaften*, Stuttgart, Berlin, Köln, 1989, passim.
- 2 N. Moldoveanu, *Dicționar biblic de nume proprii și cuvinte rare*, ediția a II-a revizuită și adăugită, București, 1995, p. 82.
- 3 *Ibidem*, p. 233.
- 4 *Ibidem*, p. 184.
- 5 *Ibidem*, p. 124. M. Bocian și alții, *Dicționar enciclopedic de personaje biblice*, trad. în lb. română de Gabriela Danțiș și Herta Spuhn, București, 1996, p. 100.
- 6 C. Daniel, *Gândirea feniciană în texte*, București, 1979, p. 53.
- 7 *Apocalipsa lui Ioan în tradiția iudeo-creștină*, studiu introd. de

Rugăciunea inimii

(Urmare din pag. a 2-a)

nerăbdare, răzburare, beție, lăcomie, desfrâu, zgârcenie, clevetire, vorbire în desert... etc. 2. **Despățimirea de imaginea păcatelor**, care persistă încă în minte și în simțuri, de care încă trebuie să ne curățim, stăruint în rugăciune. 3. **Starea de iluminare**, stadiu în care Harul lui Dumnezeu se face simțit cu putere și rămâne în noi, **curățindu-ne de zgura păcatului**, cum zice Sf. Ap. Pavel: „... și Duhul vine în ajutorul slăbiciunii noastre, căci noi nu știm să ne rugăm cum trebuie, ci însuși Duhul se roagă pentru noi cu suspine negrăite“ (Rom. 8, 26). Astfel se realizează acea pace (isihie) în întreaga ființă noastră. După exercițiul de rugăciune zilnică, în cursul zilei, ori de câte ori ne vom aduce aminte, vom zice rugăciunea **Doamne Iisuse**. Iar când ne vom

ruga, citind rugăciuni sau psalmi, ne vom aduce aminte să ne coborâm cu mintea în inimă, ca și **mintea să se roage**. Iar Domnul prin Duhul Său zice: „Iată, Eu stau la ușă și bat; de-mi va auzi cineva glasul și va deschide ușa, voi intra la el și voi cina cu el și el cu Mine“ (Apoc. 3, 20; Ioan 14; 23). Astfel, cel mort cu duhul înviază, cel întinat cu știința se curățește, cel pierdut se mântuiește (Ac. Sf. Treimi).

Această practică a „Rugăciunii lui Iisus“ e recomandată fiecărui creștin, de vrea să-și mântuiască sufletul său. Nimeni să nu zică: Nu încep, pentru că eu nu voi putea realiza sută la sută. Dumnezeu te va primi și cu șaiseci la sută. Ba și chiar cu treizeci la sută. **Exemplu:** Pilda Talanților; Pilda Semănătorului; Pilda cu lucrătorii viei.

Cristian Bădiliță, trad. de Petru Creția și Cristian Bădiliță, București, 1998, pp. 13-4. Descoperirile de la Qumran au dus la apariția unei noi științe, qumranologia, percut și la apariția unor publicații de specialitate, cum este, spre exemplu *Revue de Qumran*, al cărui prim număr a apărut la Paris în 1958 (D. Abrudan, E. Cornișescu, *Arheologie Biblică. Pentru Facultățile de Teologie*, București, 1994, p. 38).

8 E.-M. Laperrouzaz, *Manuscrisele de la Marea Moartă*, trad. de Anca Calangiu, București, 1997, p. 27.

9 Bocian, op. cit., p. 101.

10 Este vorba de perioada 424-425 d. Hr., iar un indiktion reprezintă o perioadă de cincisprezece ani. **Indiktionul al nouălea** este al nouălea an din acest indiktion (*Evanghelia apocrife*, trad., studiu introd., note și comentarii de Cristian Bădiliță, București, 1996, p. 241, n. 4).

11 *Ibidem*, p. 211.

12 Moldoveanu, op. cit., p. 246.

13 Bocian, op. cit., p. 305-6.

14 Moldoveanu, op. cit., p. 220.

15 C. Bădiliță, *Calugarul și moartea*, Eseu despre imaginea și faptul morții în monahismul egiptean, trad. de Ingrid Ilinca cu o măturisire de Ț Mitropolit Nicolae Corneanu, Iași, 1998, pp. 18-21.

16 J.-F. Malherbe, *Religie și auto-implicare*, Secolul 20, 1-2-3, 1995, pp. 170-5, la p. 170.

17 M. Buber, *Eu și Tu*, trad. din lb. germ și prefață de Ștefan Augustin Doinaș, București, 1992, p. 29. Ca în orice text filosofic, cuvintele-cheie ale sistemului au o încărcătură semantică aparte. De aceea, autorul insistă, încă de la început, asupra faptului că atitudinea omului este dublă în funcție de dualitatea cuvintelor fundamentale. Acestea sunt perechi verbale, de genul Eu-Tu și Eu-Acela.

18 Laperrouzaz, op. cit., p. 44, *Regula anexă*, I, 6-19.

19 *Ibidem*, pp. 45. **Documentul de la Damasc**, A, X, 4-10.

20 J. Delumeau, *Regulile lumii*, București 1996 p. 38.

21 M. May, *Conversations on Language and Imagery of God*, Union Seminary Quarterly Review, 40.3 1985, p. 18.

22 A. Thatcher, *Descătușarea sexului*, București, 1995, p. 88.

23 *Istoria Bisericească Universală*, București, 1975, p. 126.

24 Ioan I. Ică jr., *Sfântul Efreim, creștinismul siriac și cealaltă teologie* [studiu introductiv], în Sebastian Brock, *Efrem Sirul*, Sibiu, Deisis, 1998, pp. 5-20 la pp. 6-8; pentru analize și interpretări legate de ebraicul *ruah hakodes* cf. P. Hidiroglou, *Apă divină și simbolistică et. Eseu de antropologie religioasă*, trad. de C. Litman, București, 1997, p. 12.

25 Moldoveanu, op. cit., p. 268.

26 Primul capitol din *Facere* conține o afirmație de mare însemnătate pentru estetică, deoarece se referă la frumusețea lumii. **Și a privit Dumnezeu toate câte a făcut și iată erau bune foarte** [„kală, bona“] (Fc. 1, 31). (W. Tatariewicz, *Istoria esteticii*, vol. II, *Estetica medievală*, trad. de Sorin Mărculescu, București, Meridiane, 1978, p. 13).

BOZSÓKY PÁL GERŐ, *Magyarok útja a pogányságból a kereszténységig* (Calea ungarilor de la păgânism la creștinism), Editura și tipografia franciscană „Agapé“, Szeged, 1999, 387 p.

Cartea reprezintă o lucrare elaborată pe principii științifice care însumează tot ce s-a scris până acum despre această problemă. Autorul este un istoric aparținând ordinului călugărilor franciscani și trăiește la Paris. Așa a ajuns această carte să fie tipărită într-o editură a acestui ordin aflată în Ungaria. El își propune pentru început să elucideze ce credință împărtășeau ungarilor în patria lor originară. Pentru aceasta autorul încearcă să stabilească în primul rând problema locului acestei patrii, apoi să urmărească migrațiile ungarilor spre vest, felul în care și-au modificat ei credința în contact cu alte popoare pe care le-au întâlnit pe drum.

Pe baza unei bogate bibliografii, cu mult discernământ, autorul stabilește că ungarimea, deja în perioada sa păgână, a manifestat sensibilitate față de lumea supranaturală. Atât în credința străbună a popoarelor fino-ugrice cât și în cea a populațiilor turco-tătare se pot constata până azi manifestările de adorare ale naturii, credința în vrăjitorie, cultul morților precum și forme evaluate ale credinței, existența conceptului despre Creator, despre Divinitatea supremă care ține în mână Sa destinul omului, despre viața de după moarte etc. În persoana capului familiei, a tribului, a căpeteniei uniunii de triburi, era cinstit de către supuși trimisul cerului. Dar, la sfârșitul lungii lor migrații, ungarilor, abandonându-și păgânismul, au intrat în marea familie a popoarelor creștine.

Cartea este dedicată apropiației aniversării a unui mileniu de la creștinarea ungarilor, autorul atrăgând atenția asupra pasului decisiv pe care l-a făcut, în anul 1000, Ștefan I cel Sfânt, regele Ungariei, care a optat pentru creștinismul de rit apusean, raliind țara sa la popoarele Europei Oc-

cidentale. Este prezentat creștinismul din Pannonia înainte de stabilirea aici a ungarilor. Autorul nu spune nimic despre existența aici a populațiilor romani-ce (între care și vlahii = românii de mai târziu, alungați de unguri după stabilirea de-a lungul Dunării mijlocii) și care erau deja creștini.

Cartea urmărește toate etapele creștinării ungarilor, inclusiv prima ei fază, a contactului cu creștinismul de rit bizantin, apoi activitatea căpeteniilor uniunii de triburi ungare în asimilarea noii credințe. Sunt prezentați misionarii bizantini, cei germani, cei ai papalității, în lucrarea lor de convertire a ungarilor. Din vremea Sfântului Ștefan sunt menționate casele destinate pelerinilor, ridicate la Roma, Ierusalim, Ravenna și Constantinopol.

Desigur, multe din cele afirmate sunt interpretabile, altfel decât felul în care sunt prezentate. Autorul, de altfel foarte bine documentat, se străduiește să dovedească apartenența și prin credință a ungarilor la Europa Occidentală încă de la primele semne ale intențiilor de a se creștina. Fără a subestima rolul ortodoxiei în prima perioadă a creștinismului unguresc, autorul trece, totuși, destul de superficial peste această etapă, atribuind-o atașamentului față de creștinism în general. Legăturile dinastice ale Ungariei cu Bizanțul dovedesc însă continuarea relațiilor cu lumea răsăriteană chiar și după adoptarea creștinismului de rit occidental.

După Ștefan I cel Sfânt, când Biserica Ungariei a optat definitiv pentru Apuș, chiar regii acestei țări au fost mai prudenți decât autorul cărții în a se ralia total Occidentului.

Cartea este presărată cu ilustrații, hărți, planuri, me-nite să ilustreze punctele de vedere ale autorului.

LIVIU BORCEA

Sfântul Ierarh Antim Ivireanul

(Urmare din pag. 1)

cilor din împărăția turcească, purtau stema Ungrovlahiei și semnătura tipografului Antim.

În scurt timp, a ajuns Antim să cunoască și limbile: slavonă și română, reușind să vorbească românește ca și cel mai neaoș român. Antim este socotit ca principalul deschizător de drum pentru traducerea și tipărirea în limba română a principalelor cărți de slujbă bisericească, în scopul naționalizării, în cea mai mare parte, a serviciului religios din biserică.

Antim a tipărit și cărți de slujbă bisericească de peste tot anul, în limba slavonă, având în românește regulile de tipic, sinaxarele, paremiile, apostolul și evanghelia. Aceasta nu e de mirare, căci era puternică tradiția de slujbă în slavonește. Potrivit unei vechi prejudecăți, limba română n-ar fi fost compatibilă să înveșmânteze cuvintele și adevărurile Sfintei Scripturi. Prin uz îndelungat, slavona veche a ajuns a fi considerată de credincioși ca limbă sfântă. Fapt este, că nici conducătorii bisericești și nici cei politici de până atunci nu și-au propus să scoată limba slavonă din biserică. Mitropolitul Teodosie, cu contribuții importante la literatura bisericească în limba română,² în cartea de Liturghie afirma că „Liturghia toată a o prepune pe limba noastră și a o muta, nice am vrut, nice am cutezat, pentru neobiceiul Bisericii noastre, ce până astăzi s-au ținut”.³ Cu greu a izbutit Antim să rupă această tradiție păgubitoare, care nu era de folos în cultivarea credincioșilor de neam român, căci se ajunseseră a nu se mai înțelege în limba slavonă.

Lucrând în tipografia domnească din București, până în 1695, mai întâi ca simplu călugăr, apoi ieromonah, un prim pas pentru darea în românește a cărților de slujbă bisericească l-a constituit tipărirea Evangheliei greco-române. Cea dintâi carte numai românească, tipărită de Antim în Țara Românească a fost Psaltirea. De aici, timp de 21 de ani (până în 1716), opera tipografică a lui Antim s-a revărsat îmbelșugat peste ogorul înțelenit al culturii naționale românești, punând în lumină mărgăritarele învățaturii creștinești și comora limbii românești.

Pentru mai bună liniște în munca tipografică și cărturărească, mitropolitul Teodosie i-a ales ca loc de activitate mănăstirea Snagov, în apropiere de București, făcându-l stareț al mănăstirii. Tipografia de la București a fost mutată la Snagov. Din modestie, Antim nu s-a semnat ca egumen, ci tot „Antim tipograful” sau „smeritul între ieromonahi Antim din Iviria”. Este de menționat școala tipografică ce a ființat la Snagov.

Timp de șapte ani cât a stat la Snagov, a tipărit traduceri românești din grecește și anume: Învățătură creștinească, Floarea darurilor, Carte sau lumină, „cu drepte doveziri din dogmele Bisericii răsăritului asupra dejghinării papistașilor”, precum și o Evangheliie românească.

În 1702, în împrejurări necunoscute, Antim s-a mutat iarăși în București, devenind conducătorul tipografiei domnești, restaurată de Constantin Brâncoveanu. Antim a păstrat în continuare stăreția de la Snagov, dar în cărțile tipărite până în 1705 nu s-a semnat ca atare. În prefața Noului Testament, tipărit în românește, spune că „decât toate cărțile bisericești, aceasta este mai folositoare de suflete și mântuitoare”.⁴

În 1705, cu știrea mitropolitului Teodosie și în înțelegere cu domnitorul, Sinodul bisericesc, prezidat de Dositei, patriarhul Ierusalimului, aflat atunci la noi în țară, l-a ales pe Antim Ivireanul ca episcop al Râmnicului Vâlcea. La instalare, în prezența domnitorului, Antim spunea: „Pun martor pe Dumnezeu, care cunoaște ascunzăturile inimii, că nici în visul meu nu mi-am închipuit să mă fac arhieru, cunoscându-mă pe mine mai păcătos și mai nevrednic decât toți oamenii pământului... dar de vreme ce Dumnezeu cel ce iconomisește toate spre mai bine, așa a vrut... eu ce puteam face?”⁵

Timpul de trei ani, cât a fost Antim episcop al Râmnicului, a fost prosper. Episcopia a primit multe daruri. S-a restaurat și zugrăvit biserica mare a mănăstirii Cozia, la care Antim a fost nu numai mijlocitor, ci și ostenitor. S-a isprăvit de zugrăvit biserica mănăstirii Govora, în care se află și portretul lui Antim.

Ca episcop, Antim nu s-a lăsat de tipografie. În tipografia înființată de el la Râmnic, a tipărit în românește „Cuvânt la patima Domnului” și „Evhologion, adică Molitvelnic”, prin care a făcut un pas hotărâtor pentru darea în limba românească a slujbei religioase din biserică.

Tot în acest timp, Constantin Brâncoveanu le-a oferit creștinilor arabi din Alep, în Siria, mijloace materiale spre a-și face o tipografie. Psaltirea, în limba arabă, tipărită acolo, poartă stema domnească a Țării Românești, înconjurată de primele litere ale numelui domnitorului, cu caractere grecești.

Prin meritele sale pe teren cultural și administrativ bisericesc, episcopul Antim era de neegalat, între ierarhii contemporani. În anul 1708, a murit Teodosie, mitropolitul Țării Românești. Cu mare entuziasm, în locul lui, a fost ales Antim Ivireanul. De altfel, prin diata sa, și Teodosie și-a exprimat dorința ca episcopul Râmnicului să-i fie succesor. Urcarea lui Antim, din treaptă în treaptă, până la cea de mitropolit, a stămînit însă invidia unora din țară și mai ales din străinătate. La bătrânețile sale, și domnitorul a dat ascultare unora din învinuirile aduse lui Antim. În timpul războiului contra turcilor, Antim, împreună cu boierii, erau de partea rușilor. În cele din urmă, Brâncoveanu se declarase pentru turci, care au fost biruitori, în 1711 la Stănilești. Învinuit, nu numai pentru simpatia cu Rușii, ci și pentru că — străin de neam fiind — ar fi violentat contra Domnitorului, i s-a cerut demisia. Prezentându-se la Curte, Antim i-a grăit Domnului în taină și i-a prezentat scrisoarea sa de apărare, constatătoare din 12 puncte. În ea și-a exprimat nădejdea în Dumnezeu, că se va descoperi dreptatea, bine știind că întru nerăutate s-a purtat, dar ce fărădelege au aruncat împotriva-i. După o săptămână de chibzuire pe marginea mișcătoarelor pagini așternute, s-a constatat nevinovăția mitropolitului Antim, care n-a mai fost tulburat și a fost lăsat să-și continue misiunea în scaunul mitropolitan.

La instalare, mitropolitul Antim și-a avut reședința la Târgoviște. Și aici a înființat el o tipografie, din care au

ieșit cărți românești, dintre care: Alexandria, Învățătură bisericească a vlădicăi Antim și Capete de poruncă a mitropolitului Antim, ultimele două cuprinzând lămuriri și îndatoriri adresate preoților. S-au tipărit în românește aproape toate cărțile de slujbă bisericească: Octoihul, Liturghii, Molitvelnicul și Ceaslovul, toate cu cheltuiala mitropolitului Antim.

Mitropolitul Antim nu și-a uitat țara sa de obârșie și pe ortodocșii din Iviria, cărora le-a trimis, la Tiflis, pe un discipol al său cu o tipografie, pentru tipărirea cărților ortodoxe, de neapărată trebuință. S-au tipărit Evanghelia și Liturghierul, fără a pomeni pe Domnitorul, cu cheltuiala căruia s-a făcut tipografia, nici numele Țării Românești și nici numele mitropolitului Antim. La finele Liturghierului însă, prin versuri de limbă românească, scrise cu litere georgiene, se exprimă bucuria tipării acestei cărți.⁶

Cu larga sa inimă de păstor duhovnicesc, mitropolitul Antim a cuprins și pe Români ortodocși din Ardeal, cărora — după unirea unora cu biserica Romei — le-a hirotonit preoți și le-a dăruit cărți, mai cu osebire pentru cei din Brașov.

Pentru sprijinul oferit, mitropolitul Antim l-a asemănat pe domnitorul Constantin Brâncoveanu cu Sf. Împărat Constantin cel Mare, iar creștineasca dărmicie i-a asemănat-o cu un „râu cu curgerile de aur, dintru care au curs aceste patru izvoare: ale Românilor, Elinilor, Arabilor și ale Ivirilor tipare”.⁷

Ca un iscusit conducător bisericesc, mitropolitul Antim s-a îngrijit de ridicarea nivelului de pregătire religioasă-morală a clerului și s-a preocupat de mărirea averii bisericii. El este citorul bisericii Antim din București, cu hramul „Toți sfinții”. Tradiția ne spune, că Antim a lucrat cu mâna lui frumoasele uși, ale acestui sfânt locaș de închinare. Broasca ușilor cu plăselele de aramă, gravate cu chipuri, poartă inscripția numelui său. Dacă personal nu a efectuat, cu certitudine — cu firea sa de artist — Antim a inspirat modul de execuție a numeroaselor podoabe și ornamente din cadrul ușii, la chenarele ferestrelor și la capitelurile coloanelor. Se se spune, că atât planul de construcție al bisericii, cât și vechea ei pictură au fost opera lui Antim.⁸ Talentul artistic de pictor l-a mai vădit Antim prin pictarea portretului domnitorului Constantin Brâncoveanu.

Prin act testamentar, a lăsat mitropolitul Antim toată averea sa mănăstirii Antim. A rânduit ca din ea să se facă milostenie la cei sărmani, la cei întemnițați. Străinii nemerici să fie sălășluiți cu mâncare, timp de trei zile. S-a îngrijit de înzestrarea fetelor sărace, precum și de ajutoarea copiilor săraci care învățau carte. A prevăzut sprijinirea tipării de cărți, pentru folosul obștei.

Prin „Didahii”, adică predicile sale, lui Antim i s-a atribuit fama de mare orator al Bisericii noastre. Didahiile sunt cuvântări de mustare și sfătuire, pline de elocvență energetică, denunțând moravurile și vicile societății din acea vreme.⁹ Didahiile sunt un admirabil document al timpului său. Ca mod de expunere, didahiile au forma clasică a procedurilor oratorice: invocări mișcătoare a Divinității, comparații strălucitoare, gradații și antiteze pline de efect, o mare bogăție de imagini și de expresii.¹⁰ Antim Ivireanul și-a expus ideile într-o limbă colorată și frază meșteșugit alcătuită. Pentru adâncă pătrundere a lucrurilor, s-a servit de izvoarele nesecate ale învățaturii creștine, de Biblie și de Sfinții Părinți. A oferit astfel un important capitol al predicii de până la el. Prin opera sa de mare scriitor, a lăsat limba română mai bogată și mai mlădioasă, decât o aflase.

Mitropolitul Antim Ivireanul a fost un mare filantrop. A fost însă împotriva închinării mănăstirilor din țară către mănăstirile grecești din Orient. Prin actul de fundație al bisericii mănăstirii Antim, a oprit — sub afurisenie și blestem — tendința de închinare a ei către vreuna dintre mănăstirile străine.

Atât sub domnia lui Constantin Brâncoveanu, cât și a urmașului său, Ștefan Cantacuzino, mitropolitul Antim, din dragoste de țară, a participat la soluționarea treburilor politice, contribuind cu mintea la tot ce era de folos pentru Ungrovlahia. Mitropolitului Antim nu i-au plăcut însă apucăturile lui Nicolae Mavrocordat, urmașul lui Ștefan Cantacuzino. Și datorită disprețului față de Grecii fanarioți, mitropolitul Antim s-a pus rău cu domnitorul N. Mavrocordat. Cu prilejul pretinsului complot ce se zicea că Antim, împreună cu boierii, l-ar fi uneltit împotriva Domnului și a Porții Otomane, mitropolitul Antim a fost caterisit de un sinod ce s-a ținut la Patriarhia din Constantinopol și degradat în simplu monah. N. Mavrocordat i-a ridicat și călugăria, lăsându-l ca mirean, cu numele Andrei și l-a trimis în surghiun, în Arabia, la Muntele Sinai. În anul 1716, la Adrianopol, soldații turci care-l escortau, din ordinul domnitorului, l-au aruncat pe Antim în apa Mariței și s-a înecat.¹¹

Adâncă a fost consternarea credincioșilor, când — socotindu-l pe Antim a fi ajuns și închis în mănăstirea Sinai — au auzit în schimb de groaznicul lui sfârșit de martir. Trista veste s-a răspândit în Țară și — după cum spune Del Chiaro, admiratorul lui Antim — toată Valahia a fost pusă într-o stare de încremenită jale.

Sfântul Sinod al Bisericii noastre, prin sentința sa reparatorie, l-a așezat pe marele Ierarh Antim Ivireanul în rândul sfinților. Biserica se roagă pentru el și-i cere să mijlocească la Hristos-Dumnezeu, pentru binele Bisericii și al neamului nostru, pentru care a muncit cu osârdie și și-a jertfit viața.

- 1 Cerbuleț T., Antim Ivireanul, București, 1939, p. 7.
- 2 Popovici E., Istoria bisericească universală, trad. de A. Mirosescu, cartea a II-a, ed. a II-a, București, 1927, p. 375.
- 3 Iorga N., Istoria Bisericii românești, vol. I, ed. a II-a, București, 1928, p. 406.
- 4, 5 și 6 Cerbuleț T., op. cit., p. 12—15, 17, 24.
- 7 Lupăș I., Istoria Bisericii române, ed. a VII-a, Craiova, 1941, p. 97.
- 8 Cerbuleț T., op. cit., p. 25.
- 9 Iorga N., op. cit., vol. II, ed. a II-a, București, 1930, p. 57.
- 10 Haneș P. V., Histoire de la Littérature roumaine, Paris, 1934, p. 19—20.
- 11 Antim Ivireanul, Didahii, cu notițe biografice, de I. Cornoi, București, 1895, p. 4—5.

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântarea I. P. S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLAMĂDEALA, P. S. Episcop-vicar VISARION RAȘINĂREANU a săvârșit următoarele:

- 22 AUGUST a.c., — P. S. Sa a săvârșit Sfânta Liturghie arhierescă la Mănăstirea cu hramul „Adormirea Maicii Domnului” de la Turnu Roșu, prot. Avrig, rostind cuvânt de învățătură. P. Cuv. stareț Ierom. Petroniu Tănase a fost hirotesit întru protosinghel.
- Seara a participat la Vecernia în Catedrală și a rostit predică.
- 24 AUGUST a.c., — P. S. Sa a slujit împreună cu P. S. Laurențiu al Caransebeșului Sfânta Liturghie arhierescă în Capela Mitropolitană cu prilejul întâlnirii colegiale a promoției 1969 a Facultății de Teologie Sibiu.
- A primit pe P. C. Pr. Gheorghe Schiopu din cadrul Arhiepiscopiei Ortodoxe Române din America.
- A vizitat tabăra școlară de la Râu-Sadului — organizată de Arhiepiscopia Sibiului și s-a întâlnit cu elevii de acolo. A cercetat și biserica cu hramul „Sf. Arhangheli” din Râu-Sadului.
- 25 AUGUST a.c., — P. S. Sa a participat la lucrările Asociației „Diaconia” din cadrul Patriarhiei Române desfășurate la Schitul Păltiniș, jud. Sibiu și la care au luat parte responsabili cu probleme de asistență socială din eparhiile Patriarhiei Române.
- 27 AUGUST a.c., — P. S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie în Capela Mitropolitană.
- A săvârșit taina Sf. Botez pruncului Victor Marcu din Sibiu, în biserica din Groapă - Sibiu.
- Seara a slujit Vecernia și slujba de binecuvântare a subsolului noii biserici din cartierul Ștrand - Sibiu (P. C. pr. Gheorghe Șpan) rostind cuvânt de învățătură creștinească.
- 28 AUGUST a.c., — P. S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă și a sfințit locul viitoare biserici cu hramul „Sf. Ap. Petru și Pavel” din cartierul „După Zid”, din Mediaș (Pr. paroh Iosif Urs), rostind cuvânt de învățătură creștinească.
- Seara a slujit Vecernia și a rostit predică în parohia Ighișul Nou, prot. Mediaș (Pr. paroh Nicolae Crețu).
- 30 AUGUST a.c., — P. S. Sa a slujit în sobor și a rostit predică la înmormântarea preotesei Aurelia Luca din Sibiu, soția P. C. prot. Dănilă Luca.
- 31 AUGUST a.c., — P. S. Sa a slujit Vecernia și Acatistul Mântuitorului în Catedrală.
- 1 SEPTEMBRIE a.c., — P. S. Sa a oficiat slujba de Te-Deum, rostind cuvânt de învățătură cu prilejul începerii noului an de învățământ la Colegiul Gheorghe Lazăr din Sibiu.
- 5 SEPTEMBRIE a.c., — P. S. Sa a săvârșit slujba de sfințire a bisericii cu hramul „Nașterea Maicii Domnului” de la Mănăstirea Măgura-Jina și Sfânta Liturghie arhierescă, rostind un bogat cuvânt de învățătură. A fost acordat un act de apreciere P. Cuv. starețe Maria Streulea.
- 6 SEPTEMBRIE a.c., — P. S. Sa a făcut o vizită canonică la Schitul Păltiniș, jud. Sibiu.
- 7 SEPTEMBRIE a.c., — P. S. Sa a luat parte la lucrările Permanenței Consiliului Eparhial Sibiu.
- Seara a slujit Vecernia și Litia în Catedrala mitropolitană.
- 8 SEPTEMBRIE a.c., — P. S. Sa a săvârșit slujba de binecuvântare a bisericii de lemn cu hramul „Adormirea Maicii Domnului” din Sadu, prot. Sibiu și Sf. Liturghie arhierescă rostind cuvânt de învățătură creștinească.
- A fost acordat un Act de apreciere P. C. Pr. paroh Gheorghe Boorel și Consiliului Parohial.
- Seara a slujit Vecernia și Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
- 9 SEPTEMBRIE a.c., — P. S. Sa a prezidat Colegiul electoral format din preoți și cântăreții protopopiatului Sibiu, care a ales noul protopop de Sibiu.
- 10 SEPTEMBRIE a.c., — P. S. Sa a luat parte la lucrările Simpozionului „Iacob Bologa” desfășurate la Biblioteca Astra din Sibiu. La orele amiezii a sfințit o placă comemorativă pusă pe casa unde a locuit pașoptistul Iacob Bologa, în Sibiu.
- Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- 12 SEPTEMBRIE a.c., — P. S. Sa a săvârșit slujba de binecuvântare a bisericii parohiale din Sebeșul de Jos, prot. Avrig și Sf. Liturghie arhierescă rostind cuvânt de învățătură. P. C. pr. paroh Nicolae Crețu a fost hirotesit întru sachelar.
- Seara a luat parte la festivitatea de deschidere a campaniei „Europa — Un patrimoniu comun”, organizat de Consiliul European, la Sibiu.
- 13 SEPTEMBRIE a.c., — P. S. Sa a primit pe dl. Harald Gehrig Consulul Germaniei la Sibiu.
- Seara a slujit Vecernia și litia în Catedrală.
- 14 SEPTEMBRIE a.c., — P. S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în Catedrala mitropolitană din Sibiu, hirotonind întru diacon pe teologul Laurențiu Milițoiu.
- A primit o delegație a Administrației Centrale pentru Probleme Religioase din R. P. Chineză condusă de Yang Tongxiang, aflată în vizită la Sibiu.
- Seara a slujit în sobor Taina Sf. Maslu și a rostit predică în Dumbrăveni, prot. Mediaș.
- A cercetat bisericile parohiale din Saroș, pe Târnave.
- 15 SEPTEMBRIE a.c., — P. S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în Capela Mitropolitană cu prilejul hramului (Sf. Nichita Romanul) și a hirotonit întru preot pe C. diacon Laurențiu Milițoiu, pe seama parohiei Timișul de Sus, județul Brașov.
- A vizitat Mănăstirea Prislop, jud. Hunedoara.
- 17 SEPTEMBRIE a.c., — P. S. Sa a luat parte la slujba ecumenică oficiată cu prilejul consacării altarului marian de la Timișul de Sus, jud. Brașov, ridicat de către comunitatea poloneză din România. A luat parte I. P. S. Ioan Robu, mitropolit de București, președintele Senatului Poloniei, oficialități civile și militare române și poloneze.
- A vizitat șantierul catedralei din Predeal și Mănăstirea de maici din Predeal.
- 18 SEPTEMBRIE a.c., — P. S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
- Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- 19 SEPTEMBRIE a.c., — P. S. Sa a săvârșit slujba de resfințire a bisericii cu hramul „Sf. Arhangheli” din Hălchiu, prot. Brașov, Sfânta Liturghie arhierescă, rostind cuvânt de învățătură. P. C. pr. paroh Nicolae Goja a fost hirotesit întru iconom. A hirotonit întru diacon pe teologul Ioan David. În aceeași zi P. S. Sa a cercetat biserica „Înălțarea Domnului” din Codlea unde a și predicat la Slujba Utreniei, precum și bisericile parohiale din Râșor și Hârseni, prot. Făgăraș.
- 21 SEPTEMBRIE a.c., — P. S. Sa a săvârșit Sfânta Liturghie arhierescă în Capela Mitropolitană, hirotonind întru preot pe C. diacon Ioan Gabriel David pe seama parohiei Mălâncrav, prot. Mediaș.
- Seara a slujit Vecernia și Acatistul Mântuitorului în Catedrală.
- 22 SEPTEMBRIE a.c., — Din încredințarea I. P. S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului a săvârșit în sobor în biserica din Cordoș — Cluj, slujba înmormântării celui ce a fost Pr. prof. Remus Lazăr de la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca, rostind cuvânt de învățătură.

Diacon VASILE AVRAM

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

- 5 SEPTEMBRIE a.c., — Inalt Prea Sfinția Sa Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ a primit pe P.S. Laurențiu, episcopul Caransebeșului.
— A primit pe P.C. Arhim. Irineu Duvlea, starețul Mănăstirii Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus, prot. Făgăraș.
- 6 SEPTEMBRIE a.c., — A primit pe P.C. prot. Luca Dănilă, protopopul Sibiului, în legătură cu pensionarea și retragerea din funcția de protopop.
— A primit pe P.C. preot Simion Săsăujan consilier bisericesc.
- 9 SEPTEMBRIE a.c., — A primit de dl. Ing. Alexe Plămădeală cu familia, din București.
- 10 SEPTEMBRIE a.c., — A primit la Reședință pe scriitorul Paul Everac și soția, dl. Emil David, directorul Editurii și Casei de Presă Tribuna. A fost prezent și P.S. VISARION RĂȘINĂREANU, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.
- 14 SEPTEMBRIE a.c., — I.P.S. ANTONIE și-a serbat într-un cadru intim 50 de ani de la călugărie, 14 septembrie 1949. A fost călugărit de P.S. Andrei al Aradului împreună cu P.C. Părinte Arsenie Boca la Mănăstirea Prislop, naș de călugărie avându-l pe ieromonahul Daniil Tudor. În aceeași zi cu el a fost călugărit și Stelian Manolache, care a primit numele de Dometie.
— A primit pe P.C. arhim. Irineu, starețul Mănăstirii Brâncoveanu.
- 15 SEPTEMBRIE a.c., — A primit pe P.C. arhid. Ezechiel Oancea consilier economic și P.C. pr. Simion Săsăujan consilier bisericesc.
- 16 SEPTEMBRIE a.c., — A primit pe P.C. arhid. prof. univ. Dr. Constantin Voicu, decan al Facultății de Teologie din Alba Iulia.
- 20 SEPTEMBRIE a.c., — A primit pe Maicile: Adriana, stareța Mănăstirii Predeal, maica Tomaida și maica Veronica cu probleme strict mănăstirești. A fost prezent și P.S. VISARION RĂȘINĂREANU, episcop-vicar.
- 21 SEPTEMBRIE a.c., — A primit pe dl. prof. univ. dr. Victor Grecu de la Facultatea de Litere din Sibiu.
— A primit pe P.C. Simion Săsăujan, consilier bisericesc.
- 23 SEPTEMBRIE a.c., — A primit pe dl. Ing. Mihai Plămădeală.
— A primit pe P.C. pr. Urs Cornel protopopul Făgărașului și pe P.C. pr. Dincă Ioan secretarul protopopiatului Făgăraș, jud. Brașov.
- 27 SEPTEMBRIE a.c., — A primit pe P.C. pr. Covaci Ioan, de la parohia Avrig II, în legătură cu noua biserică în construcție.
- 28 SEPTEMBRIE a.c., — A primit pe dl. Dr. Chiriac Teodor din Suceava și pe maica Andreea Hasna.
- 30 SEPTEMBRIE a.c., — A primit pe scriitorul Teodor Vărgolici din București, aflat în trecere prin Sibiu.

Arhimandritul Corneliu, LUMINA CEA NEÎNSERATĂ, Craiova, 1999, 242 p.

Vă facem cunoscută cartea *Lumina cea neînserată* a Preacuviosului Arhim. Corneliu Miroslav, starețul Mănăstirii Căluu din județul Olț.

După o frumoasă activitate gospodărească, desfășurată la Mănăstirea Căluu, Părintele Arhimandrit Corneliu — deși la o vârstă venerabilă — se afirmă și în domeniul cultural.

Debutul îl face cu această carte pe care Preacuviosia Sa a conceput-o admirabil.

În prima parte, prezintă creștinilor un program de rugăciune pentru tot timpul anului, redând și o serie de rugăciuni folosite în anumite împrejurări ale vieții.

Ineditul acestei cărți constă în faptul că are șase predici și 14 acatiste. Toți care îl cunosc pe Părintele Corneliu și l-au au-

zit predicând, vor găsi aici câteva dintre cele mai bune predici ale sale, rostite la Mănăstirea Căluu. Desigur, în cei cincizeci de ani de preoție, gândul că aceste predici pot fi strâne într-un volum a venit prea târziu, dar e bine și acum.

Dintre acatiste, menționăm pe cele care nu se află în Acatistierele obișnuite, anume: *Acatistul Sfântului Mormânt*, *Acatistul Sfântului Duh*, *Acatistul Maicii Domnului Potir necelat* pe care mulți dintre evlavioșii noștri creștini le caută să le citească spre folosul lor sufletec.

Admirăm puterea de muncă a Preacuviosului Arhimandrit Corneliu și așteptăm cu interes volumul de predici pe care îl pregătește și care va apare în curând.

Protos.
FIRMILIAN PALOȘAN

PROGRAMARE DE CONCURS

În condițiile obișnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarea parohie vacantă:

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN SIBIU

Parohia: ȘURA MARE, la transferări.

Termen de concurs: 15 octombrie 1999 — 15 noiembrie 1999.

Cei care doresc să ocupe acest post își vor înainta cererea în termenul legal la Of. protopopești având anexate adevăruri cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs, Of. protopopești ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaților.

Prea cucernicii protopopi sunt îndrumați să verifice cererile candidaților în care se vor menționa, vechimea în funcția anterioară, examene absolvite, situația socială (domiciliul, copiii, părinți, locul de muncă al soției etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfășurarea concursului.

Termen de contestație: 15 zile de la data numirii.

Dr. ANTONIE,
Arhiepiscop și Mitropolit

Consilier bisericesc,
Pr. SIMION SASĂUJAN

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Alexandru Dimcea publică volumul I al Ieroschimonașului Daniil Tudor (Sandu Tudor): „Scrieri”; volumul cuprinde: *Imnul Acatist la Rugul Aprins al Născătoarei de Dumnezeu, Cartea Muntelui Sfânt, Marea noapte de aur a Maicii Domnului, Apocalipsa lui Ioan. Numai argument de Predoslovie, Am auzit cântecul păsării unice.* (Gânduri din singurătate). Asociația filantropică medicală creștină Christiana, București, 1999, 222 pag.

Părintele Daniil s-a născut la 22 decembrie 1896 în București, tatăl lui se numea Alexandru iar mama Sofia, tatăl fiind magistrat. Liceul îl începe și îl termină la Ploiești. În ultimul an de liceu (1914) este mobilizat iar în 1916 ajunge ofițer pe front. E demobilizat în 1921 și se înscrie la *Academia de Arte Frumoase* unde studiază pictura. Studiază numai un an apoi se întoarce la Constanța unde erau părinții săi și intră în „Serviciul Maritim Român” și stă acolo până în 1924. În anul 1924 își reia studiile universitare în București, profesând ca profesor suplinitor la Liceul din Pogoanele. În anul 1925 publică primul său volum de versuri *Comornic*. Publică apoi „*Patos și Patmos*”, iar din anul 1925 începe colaborarea la revistele: „*Gândirea*”, „*Convorbiri literare*”, „*Vitrina literară*”, „*Cuvântul literar artistic*”, „*Lumea Bazar săptămânal*”, „*Mișcarea literară*”, „*Ritmul vremii*”, „*Familia*”, „*Contemporanul*”, „*Sinteza*”, „*Gândul neamului*”, „*Tiparnița*” și „*Zodiac*”.

Din anul 1927 face parte din gruparea revistei *Gândirea*. În 1927 revizuieste și îndrăgește *Acatistul* părintelui Dimitrie cel Nou, păstorul din Basarabov, îl publică în revista „*Gândirea*” pentru ca mai târziu, în 1942, să-l publice într-o formă definitivă.

În 1927 Părintele Gala Galaction îl cheamă la Chișinău la Facultatea de Teologie. În anul 1929 face o vizită la Sf. Munte Athos de unde se întoarce cu două scrieri: „*Cartea Muntelui Sfânt*” și „*Marea noapte de aur a Maicii Domnului. 40 de zile la Sfânta Agură*”.

În 1932 se retrage de la Muntele Athos și publică *Floarea de foc*, iar în 1933 înființează revista *Credința* care durează până în 1938.

Din anul 1939, viața lui se schimbă radical. E concentrat. În 1941 se întoarce de pe front și este numit la o școală tehnică de motomecanizare. Între timp e arestat deoarece era stângist, dar e eliberat repede. Rămâne sub armă până în 1944. În 1945 intră ca frate la Mănăstirea Antim din București.

La Mănăstirea Antim unde și devine monah cu numele de Agaton, inițiază o mișcare numită „*Rugul Aprins*”, din care făceau parte părintele arhim. Sofian Boghiu, P.C. arhim. Benedict Ghiuș, Andrei Scrima, Alexandru Miromnescu și alții. La Antim a venit apoi și părintele Ioan Kulișchin.

Aici el încearcă să scrie în anul 1946 un „*Imn Acatist la Rugul Aprins al Maicii Domnului*”.

În anul 1949 este arestat și rămâne în detenție până în 1951. În anul 1952, deși eu știu că în 1950, este hirotonit de către I.P.S. Firmilian, ieromonah la Schitul Crasna, Gorj. După aceea se stabilește pentru o vreme la Schitul Sihla din munții Neamțului și apoi la Schitul Rarău.

Este bine de știut că aici l-a adus Ieromonahul Antonie Plămădeală, care era pe atunci la Slatina de care ținea Schitul Rarău.

În 1958 este arestat din nou și dus la Aiud, unde moare în anul 1962.

Acestea sunt în mare elementele vieții sale care îl înscriu printre martirii epocii comuniste de la noi din România.

În această carte se află *Imnul Acatist al Născătoarei de Dumnezeu* și alte importante bucăți din opera sa.

Dl. ing. Alexandru Dimcea îi publică printre altele și o poemă scrisă în singurătatea Rarăului. Este și ultima lui scriere, căci după cinci ani Dumnezeu l-a scos din beznă temniței și pe aripile „*Păsării unice*” l-a dus în Împărăția Sa. (Alexandru Dimcea).

Cartea de față face într-adevăr o bună introducere la viața sa pe care noi o credem vrednică chiar de ceva mai mult. Întru cât a fost monah și a adormit întru Domnul fiind în închisoare.

Dumnezeu să-l ierte și să-l pomenească cu dreptii.

● I.P.S. Dr. Damaskinos Papandreou, Mitropolitul Elveției, publică volumul „*Biserică, Societate, Lume*”, ediția a II-a, cu binecuvântarea I. P. S. Dr. Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, la Editura Trinitas din Iași, 1999. Prefața aparține tot I. P. S. Daniel al Moldovei.

Fiindcă I. P. S. Damaskinos este reprezentantul Patriarhiei Ecumenice care conduce dialogurile dintre Ortodoxie și Catholicism, este de la sine înțeles că această carte tratează problemele dialogului dintre cele două Biserici.

„Toate religiile mari ale lumii corelează adevărul credinței cu elemente specifice ale învățării lor și conferă caracter mântuitor mărturisirii, precum și cunoașterii acestui adevăr de către credincioși. Creștinismul leagă pe de o parte plinirea adevărului credinței de întreg conținutul revelației în Hristos, iar pe de altă parte, puterea ei mântuitoare pentru om, de întreg planul economiei lui Dumnezeu pentru mântuirea lumii”.

Este o carte, fără îndoială, care pune în valoare Teologia Ortodoxă în Vestul Europei, acolo unde creștinismul este mai mult Catholic și Protestant.

Înalt Prea Sfinția Sa se dovedește a fi un bun propovăduitor al Ortodoxiei în mediul acela.

● În condiții grafice excepționale și cu un conținut bogat, au apărut cărțile P.C. Pr. Prof. univ. Dr. Ion Bria, „*Tratat de Teologie Dogmatică și Ecumenică*”, Colecția Didaskalos, București, 1999, cuvântul înainte aparținând autorului, iar prefața este semnată de P. S. Prof. univ. Dr. Irineu Slătineanu. Apoi „*The Liturgy after the Liturgy*”, „*Mission and Witness from an Orthodox Perspective*” (88 pag.) și ultima care este o cârtică „*Romania, Orthodox Identity at a Crossroads of Europe*”, Geneva (54 pag.).

Părintele profesor Ion Bria este un mare teolog ortodox, o dovedește aceasta prin scrierea: „*Tratatului de Teologie Dogmatică și Ecumenică*”.

A scris un tratat foarte bine documentat și pe măsura cerințelor actuale.

De asemenea a scris o carte de „*Mărturisiri și mărturie din perspectiva ortodoxă asupra Sfintei Liturghii*”, accentuând pe elementele comune, sau în situația de a deveni comune ale principalelor confesii ale marilor religii creștine.

De asemenea a scris cârtica „*România, identitate ortodoxă în cuprinsul Europei*”.

Toate aceste volume sunt o contribuție de seamă a Părintelui Bria la teologia ortodoxă în special a vremurilor noastre.

Sperăm ca urmarea lor să vină într-o zi iar Teologia Ecumenică să fie un bun câștigat pentru toată lumea.

● Autor cunoscut de altfel la noi, Ernst Christoph Suttner, publică la editura Ars Longa, cartea „*Bisericile Răsăritului și Apusul de-a lungul istoriei bisericești*”, traducere de P. C. diacon Dr. Mihai Săsăujan, prefața aparținând I. P. S. Dr. Nicolae, Mitropolitul Banatului.

„Ernst Christoph Suttner: n. 4.10.1933 la Regensburg (Germania).

Studii: Facultatea de Teologie și Filosofie din Regensburg (1953-1954), Universitatea Pontificală Gregoriană din Roma (1954-1960).

În 5 iunie 1960 a fost hirotonit în biserica Colegiului Russicum din Roma, după ritul bizantin.

Doctor în teologie (14.02.1967).

Lector și conferențiar la Institutul pentru Teologie și Istorie a Răsăritului creștin din cadrul Universității Würzburg (între 1962-1975), profesor universitar de patrologie și doctrina Bisericilor Răsăritene la Facultatea de Teologie Catholică a Universității din Viena (din 20.10.1975 până în prezent).

Membru în comisia internațională mixtă de dialog teologic dintre Bisericile ortodoxă și catolică (din 30.11.1979), membru corespondent al Academiei Austriece de Științe (din 9.05.1989) și membru al Academiei Austriece de Științe și Arte (din 22.11.1991).

În 31.03.1999 i s-a conferit titlul de Doctor Honoris Causa la Universității Babeș-Bolyai (Cluj).

Autor a numeroase volume de studii de specialitate traduse în toate limbile de circulație, Ernst Christoph Suttner a adus importante contribuții și la teologia și istoria bisericească a românilor (vol. „*Beitrage zur Kirchengeschichte der Rumänen*”, Verlag, Wien-München, 1978).

Iată ce spune în Prefața I. P. S. Dr. Nicolae Corneanu:

„Ar fi bine ca modul de abordare al diferitelor întâmplări din trecutul și prezentul creștinismului dovedit de autorul volumului de față, să fie urmat și de alți istorici eclesiastici. La sfârșit de mileniu și la începutul unui mileniu nou poate n-ar fi rău să recunoaștem numeroasele greșeli săvârșite de Biserica și de oamenii Bisericii, cu speranța că ele nu se vor mai repeta și că în felul acesta putem nădăjdui ca odată să se ajungă la refacerea cămășii cea necusută de mâini omenești a lui Hristos”.

E o carte bună care se recomandă mai ales în această epocă căutătoare de soluții în vederea unității Bisericii.

● Wilhelm Weischedel publică „*Pe scara din dos a filozofiei*”, 34 de mari filozofi în viața de zi cu zi și în gândire, în traducerea lui Emil Bădici și Ionel Zamfir (editura Humanitas, București, 1999, 269 pag.).

„Wilhelm Weischedel demonstrează superficialitatea unei asemenea opinii, abordând filozofia și 34 din numele ei celebre „pe scara din dos”, acolo unde îl întâlnești pe stăpânul casei așa cum este el în realitate, neînveșmântat în haine de paradă și nepurtând o mască distinsă. Autorul nu se lasă tentat de schemele psihologice, care fac uz de orice amănunt biografic (o strămoșie financiară, o decepție erotică, o stare depresivă) spre a explica o întreagă operă. Nici nu își propune să arate ceea ce știe oricine — că marii filozofi au fost totuși oameni.

Dimpotrivă, Weischedel reușește să demonstreze că există oameni care își pot depăși condiția biologică, viața lor devenind un reflex al operei.

Aflată la granița dintre literatura de popularizare a filozofiei și exegeza de specialitate, cartea de față vorbește despre Aristotel, Platon, Augustin, Toma d'Aquino, Schopenhauer, Nietzsche, Wittgenstein sau Heidegger altfel decât am fost obișnuiți”.

Fără îndoială e o carte de mare valoare care trebuie citită de oricine.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; P. S. Visarion Rășinăreanu - episcop-vicar, — vicepreședinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.

Abonamentul pe un an: 25 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de poște hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.